

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE **105**

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

9

RUJAN
2013

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured Hrvatskoga planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
http://www.hps.hr

Uredništvo

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Grafička priprema

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisak

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotićeve 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Damir Bajs
Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Faruk Islamović
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Vanja Radovanović
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun SWIFT: ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na pretplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka

je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj

otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini pretplatnicima fizičkim osobama šalje se uplatnica za pretplatu, a pretplatnicima pravnim osobama računi.

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Suradnja u časopisu

Priilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozima za zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

368

Premužičeva staza na Velebitu

374

Biokovski izazovi

380

Uzlaz na Veliki Urljaj

383

Velika i Mala Belica

Sadržaj

Članci

- 368 Premužičeva staza na Velebitu
prof. dr. Željko Poljak
- 374 Biokovski izazovi
Dean Jurčić
- 380 Uzlaz na Veliki Urljaj
Hrvoje Zrnčić
- 383 Znate li gdje su
Velika i Mala Belica?
Ljiljana Šabić
- 387 Gojzericom po jadranskim
otočićima (3): Otok Kaprije
Vanja Radovanović
- 392 El Shaddai
Tomislav Juzbašić
- 395 Čudesni Durmitor
Željko Sporiš

Info

- 398 Kamenjak na Rabu (410 m)
- 400 Četiri godišnja doba na Kamenim
svatima
- 400 Planinarski dom Lipa na Rogu (700 m)
- 401 Naš prvi planinarski putopisac je
anoniman
- 401 www.pdkalnik.hr
- 401 Vremeplov
- 402 Mala planinarska škola na Alanu

Rubrike

- 404 **In memoriam:** Veljko Lipovac, Branko
Škoda
- 405 **Alpinizam:** Novi klinovi u smjeru
»Za gitaru«, Penjački skup BMC
International Sea Cliff Climbing Meet
- 406 **Speleologija:** Speleološka poučna
staza Đula – Medvedica –
nova zanimljivost grada Ogulina

Tema broja

Premužičeva staza na
Velebitu - 80 godina

Naslovnica

Vježba planinarskih vodiča
u Golubinjaku u Gorskom
kotaru, foto: Alan Čaplar

407 Planinarski vodiči:

Hrvatski instruktori
na vodičkom tečaju
PZS-a, Vježba Stanice
planinarskih vodiča
Varaždin

408

Vijesti: II. pohod
»Tragom prvog izleta
HPD-a na Sljeme«, Dan
istarskih planinara,
»Pinklec na pleča«
, Susret hrvatskih i
slovenskih planinara
na Slavniku, Aktivnosti
planinara na Mljetu,
Svečano na Ivanšćici,
Skupština HPD-a
»Tikvica« Županja,
Karlovčani na krovu
Europe, Priznanje PS-u
grada Karlovca, Knjiga
»Povijest planinarstva
u Karlovcu«

414

Kalendar akcija

Premužićeva staza na Velebitu

U povodu 80 godina od dovršetka njezine izgradnje

prof. dr. Željko Poljak, Zagreb

Na Velebitu je 26. srpnja održana svečana proslava 80-godišnjice dovršetka izgradnje Premužićeve staze – jedinstvene planinarske atrakcije u europskim razmjerima. Na proslavi koju je organizirao Nacionalni park »Sjeverni Velebit« sudjelovali su i predstavnici drugih zaštićenih područja, Parka prirode »Velebit«, senjski gradonačelnik, izaslanici ministra zaštite okoliša i prirode te Hrvatskoga planinarskog saveza – više od stotinu ljudi. Cjelodnevni program započeo je u dvorani uprave Nacionalnog parka u Krasnom, gdje je predstavnik Hrvatskoga planinarskog saveza održao kraći govor, a nastavio se posjetom novom geološkom stupu kod parkirališta na Zavižanu i njegovim službenim otvorenjem. Slijedila je šestosatna planinarska šetnja Premužićevom stazom do Velikog Alana, odakle su sudionici autobusima prevezeni na objed u Štirovaču. Ondje je navečer na otvorenome, u romantičnom gorskom okruženju, Gudački kvartet »Sebastijan« iz Zagreba održao koncert pretežno klasične glazbe (Jarnević, Dvoržak). Obljetnica Premužićeve staze prilika je da o njezinu nastanku, vrijednosti i sudbini donesemo zaokružen prikaz.

Idejni začetnik gradnje Premužićeve staze bio je dr. Ivan Krajač (1877. – 1945.), alpinist, političar i pravnik, koji je kao zaljubljenik u Velebit o toj svojoj zamisli pisao mnogo prije njezina ostvarenja, još u vrijeme kad je bio predsjednik Hrvatskoga planinarskog društva (HPD-a). To mi je posvjedočio i sam graditelj staze ing. Ante Premužić, s kojim me je upoznao njegov zet a moj kolega iz klinike u kojoj sam radio, prof. dr. Mihajlo Pražić (1906. – 1989.), inače poznat kao vrijedan suradnik ovog časopisa prije i poslije Drugoga svjetskog rata. Na zajedničkim velebitskim šetnjama Premužić nam je pripovijedao kako je upoznao Krajača, toga čudnog bradatog čovjeka niska rasta i neobičnih navika. Premužiću je imponirao kao autoritativni predsjednik HPD-a i istaknut političar, a svojim ga je vizionarskim zamislama i neobičnom istraživačkom energijom oduševio za Velebit premda nije bio planinar. Krajač je svojom vizijom i neobičnom energijom reformirao HPD; usmjerio ga je na Velebit i dinarske planine, a HPD razvio u širinu tako da se broj članova udeseterostručio.

Premužić je u to doba radio kao šumarski inženjer u Direkciji šuma na Sušaku i pod njegovom su

ingerencijom bile velebitske šume od Vratnika do Baških Oštarija. Podrijetlom je bio ravničar, Slavonac iz Kobaša (1889. – 1979.), i tek ga je Krajač oduševio za planine. Zajedno su istraživali Rožanske kukove i spuštali se čak u njihovo podzemlje (jamu Varnjaču). Krajač je shvatio da je izgradnja Rossijeva skloništa 1929. tek prvi korak prema otvaranju Rožanskih kukova planinarima jer kroz njihov ljuti krš mogu proći samo malobrojni vješti alpinisti. Krajačeve su ideje nadahnule Premužića i on je proveo u djelo njegovu viziju – uzdužni turistički put od Zavižana do Baških Oštarija. No dok je Premužić, koji je imao jednostavnu biografiju šumarskog inženjera, ovjekovječen nazivom staze koju je projektirao i izgradio, Krajačevo je ime unatoč njegovom burnom i uzbudljivom životu te tragičnom svršetku bilo ne samo zaboravljeno nego i sustavno zatirano. Stoga ćemo ovdje najprije s nekoliko redaka osvježiti uspomenu na to veliko ime hrvatskog planinarstva.

Krajač, rodom iz senjske plemićke obitelji, bio je po zanimanju pravnik, ali bavio se i financijama. Istaknuo se kao publicist i političar, a napose kao planinar. U onom kratkom razdoblju kad se vođa opozicijske Hrvatske seljačke stranke Stjepan

Radić sporazumio s vladom kralja Aleksandra, Krajač je 1925. kao Radićev suradnik postao ministar trgovine i industrije u beogradskoj vladi. Kao što to ministri i danas čine, tako je i on iskoristio svoju fotelju da ostvari neke svoje ideje i novčano ih podupre. Među njima su, primjerice, proglašenje prvoga nacionalnog parka na području Jugoslavije (Štirovača na Velebitu 1928.), gradnja planinarske kuće na Zavižanu (1927.) i tiskanje »Planinarskog vodiča po Velebitu« dr. Josipa Poljaka (HPD, Zagreb, 1929.). Zgrada koju danas nazivamo Planinarski dom na Zavižanu izgrađena je na temeljima planinarske kuće koju je zamislio i čiju je gradnju financijski podupro Krajač dok je bio ministar. Zbog toga se do 1945. zvala Krajačeva kuća. Krajač je u svibnju 1945. netragom nestao na nekom križnom putu tako da mu se danas ni za grob ne zna, a Krajačeva kuća na Zavižanu preimenovana je u Žeželjev dom po partizanskom generalu Milanu Žeželju, koji je kao podoficir za vrijeme kraljevske Jugoslavije došao na zao glas među ličkim Hrvatima.

Krajačevo je ime, zbog njegove političke pripadnosti i istaknutog hrvatstva, otada pola stoljeća sustavno zatirano. Tako mi je kao ured-

niku ovog časopisa 1959. naređeno da iz bibliografije časopisa 1898. – 1958. izbacim članke politički nepoćudnih osoba, među kojima je bilo najviše Krajačevih. Nakon moga prigovora da će tako biti izgubljeni mnogi važni planinarski dokumenti, postignut je kompromis: naslovi članaka mogu se uvrstiti, ali se moraju izostaviti imena njihovih autora. Zavrjeđuje u vezi s tim citirati bilješku koja je objavljena u broju 1-2, 1959. str. 2.:

Redakcioni odbor »Naših planina« donio je odluku da se iz ovog pregleda izostave ratni brojevi »Hrvatskog planinara« (1941-1944) koji sadrže 90 članaka. Osim toga je iz predratnih godišta eliminirano 12 autora (sa 18 članaka), koji su se kompromitirali ili bili osuđeni od Narodnih sudova.

Danas više nema razloga za prešućivanje imena toga planinarskog velikana, koji je 1921. – 1925. kao predsjednik HPD-a gotovo fanatično nastojao Velebit otvoriti planinarima.

Danas među živima više nema nikoga tko je osobno poznao Krajača pa njegov psihogram nije lako rekonstruirati. Na temelju raznih tekstova i postupaka možemo naslućivati tek da je bio pomalo čudak, npr. kvake nikad nije dodirivao

Ivan Krajač, predsjednik HPD-a i idejni začetnik uzdužne turističke staze po Velebitu

Ante Premužić, šumarski inženjer sa Sušaka, planinar i graditelj staze po Velebitu

bez rukavica. Možda je bio i frustriran niskim stasom pa je to kompenzirao autoritativnošću, a pomalo i častohlepljem, npr. tražio je ispisnicu iz HPD-a i Mačekova HSS-a kad se njegova volja nije dovoljno poštivala, a jedan je vrh u Rožanskim kukovima on sam nazvao svojim imenom – Krajačev kuk.

Nakon pola stoljeća prešućivanja Krajačeva imena bilo bi pravedno domu na Zavižanu vratiti Krajačevo ime. Hrvatski planinarski savez objavio je 2009. njegovu biografiju koju je napisao planinar, glumac i publicist Vladimir Jagarić (1925. – 2011.). U njoj je donio i izbor Krajačevih tekstova, napose o hrvatskoj geopolitici pa koga zanimaju hrvatsko planinarstvo, povijest i kultura, sa zanimanjem će je pročitati jer je pisana na vrlo čitak način.

Kao što Premužić nije bio idejni začetnik Premužićeve staze, već je to bio Krajač, tako ni ja nisam idejni začetnik Velebitskoga planinarskog puta (VPP-a) – nego Premužić, premda mi to neki pripisuju. Premužić mi je predložio da mi plani-

nari produžimo njegovu stazu od Oštarija u južni Velebit, što dakako nisu dopuštala skromna sredstva amaterske organizacije pa sam – za razliku od Premužića – za nastavak VPP-a u južnom Velebitu upotrijebio postojeće pučke staze koje su spojene planinarskim markacijama. Premužić nam je odao priznanje za taj pothvat time što je unatoč poznoj dobi 4. srpnja 1969. došao na njegovo otvorenje, a mi smo mu se na 10-godišnjicu VPP-a odužili spomen-natpisom koji smo dali uklesati u stijenu pored njegove staze, a po uzoru na rimski »Pisani kamen« kod izvora Begovače, koji već dva tisućljeća odolijeva zubu vremena.

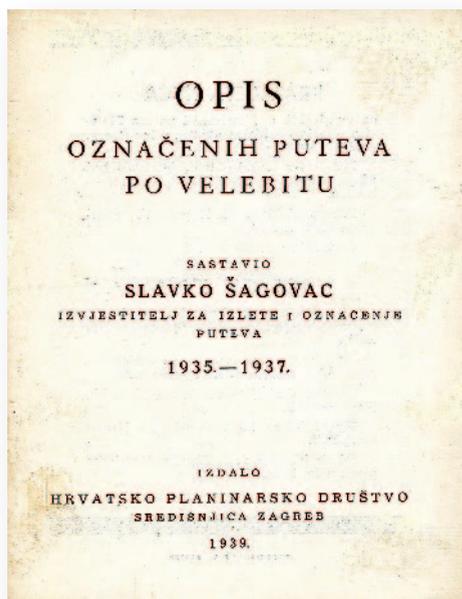
Kao urednik ovoga časopisa nagovarao sam i molio Premužića da stavi na papir svoje uspomene, o kojima je rado pričao, no nije bio sklon pisanju. Njegove »Velebitske listiće« (1960, 4-7) zapravo je priredio njegov zet dr. Pražić po Premužićevim kazivanjima, a isto tako i njegovu biografiju povodom 70-godišnjice života (1960, str. 1-3). Pa i za vrijeme gradnje staze, koja je trajala četiri godine, o tome je u HP-u redovito i opširno izvještavao Krajač (mala bibliografija u prilogu), a Premužić se javio samo jednom prilikom kratkim dopisom.

Iz razgovora s Premužićem o stazi valja izdvojiti pojedinost koja je posebno važna s humanitarnoga gledišta. U velebitskom Podgorju djeca za vrijeme gradnje staze nisu umirala od gladi, kao npr. u dalmatinskoj Zagori, jer su mnogi Podgorci dobili posao kod Premužića. On je priznao i jedan svoj promašaj: gradnju betonskih staza i mostova na sedri Plitvičkih jezera, koji su poslije morali biti uklonjeni.

Izgradnja staze trajala je četiri godine, od 1930. do 1933. Godine 1932. ponestalo je novca za posljednju kratku dionicu pa je ona završena sljedeće godine zahvaljujući dotaciji Savske banovine od 30 000 dinara.

Suvremenici u »Hrvatskom planinaru« o građenju Premužićeve staze

- Ivan Krajač: Novogradnje putova na Velebitu i značenje njihovo. HP 1930, 282-287; 311-316 i 339-342.
- Ivan Krajač: Novi putovi na Velebitu. HP 1931, 347.
- Ante Premužić: Novi visinski put u sjevernom Velebitu. HP 1932, 18-19.
- Josip Pasarić: Dovršenje visinskog puta sa Velebita. HP 1932, 282-283.
- Ivan Krajač: Novi visinski putovi na Velebitu. HP 1933, 6-14.
- Ivan Krajač: Gradnje putova na Velebitu. HP 1933, 125-126.
- Ante Premužić: Turističko otvaranje Velebita. HP 1933, 143-144.
- – Dovršenje planinarskog puta po Velebitu. HP 1933, 247-248.

Godine 1939. HPD je tiskao brošuru »Opis označenih puteva po Velebitu« izvijestitelja za izlete i označenje putova Slavka Šagovca

O načinu na koji je staza trasirana, o poteškoćama prilikom njene gradnje te njenim kvalitetama i značenju objavljen je u ovom časopisu tijekom gradnje niz članaka koji se lako mogu pročitati na internetu (www.plsavez.hr; Hrvatski planinar; Bibliografija) pa ćemo ovdje citirati tek nekoliko značajnijih odlomaka.

Krajač o dionici kroz Rožanske kukove: »Ide vanredno teškim terenom, a ipak nije uopće jedan vječni: 'penji se i spuštaj', nego normalna lagana lijepa široka pješačka staza... Tko bude u budućnosti gotovim ovim lijepim i komodnim putem prolazio, jedva će si moći predstaviti trud i napore, koje su morali da podnesu prvi pioniri, koji su se kretali ovim vrlo teško prohodnim terenom bez ikakvih staza, bez ikakve tradicije o prohodnosti.« (HP 1931, 272-276)

Premužić i njegov budući predradnik Marko Vukelić poduzeli su brojne kratke pripremljene izlete u Rožanske kukove, a »ljeti god. 1930. tražeći trasu budućeg puta prodirali su u južnom pravcu prema Rossijevoj kolibi čitav dugi ljetni dan i konačno su bili prisiljeni, da noć proborave u ovim kukovima gladni i žedni bez kapi vode, tako da su tek sljedeći dan sa najvećim naporom izgledniji i u najvećoj žeđi mogli da se provuku do Rossijeve kolibe.«

ALAN ČAPLAR

Premužićeva staza u području Crikvena

Na ulazu u Rožanske kukove

Predsjednik HPD-a prof. Josip Pasarić: »Nisu dovršena dva odsječka jer je ponestalo novaca (plaćalo se 20 din po metru). Savska banovina je doznačila sredstva za dovršenje, a pomoći će i HPD.« (HP 1932, 282-283).

Krajač: »Put iznosi oko 57 km. Nije to proširenje starih pučkih nogostupa, nego je izgrađen novi tehnički detaljno trasirani i solidno građeni 1,20 m široki put, koji je čvrsto podzidan, a gdje je trebalo, i u živac kamen usječen, i to u inače neobično naporno pristupačnom krškom terenu. Taj put nije kao dosadašnji putovi: vječna uzbrdica i nagla nizbrdica sa ponovnim naglim usponima...«.

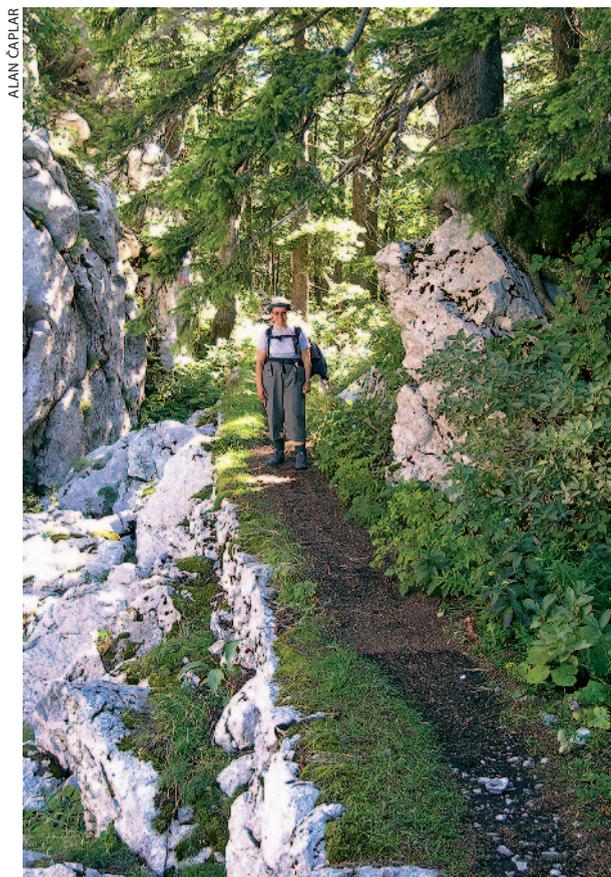
Ovim bih citatima dodao da je staza vjerojatno jedini naš planinarski objekt koji je jedinstven u europskim razmjerima. To je longitudinalni visinski turistički put koji se vješto koristi dužinom planine, neprekinutim visinskim pojasom, panoramom ljutoga krša i vidikovcima prema moru, poštujući estetska načela i izvođačku

kvalitetu. Staza je namjerno široka samo 1,20 m da ne bi bila pristupačna vozilima. Ne izbjegava težak teren nego ga svladava gotovo stalno na podjednakoj nadmorskoj visini od oko 1500 m, s najvećim nagibom od 12% (osim stubišta podno Crikvene). Gdje god je trebalo, solidno je podzidana, usječena u stijenu ili izvedena preko malih vijadukata, tako da se izbjegne zavojitost i gubitak na visini. Njezina je dužina, zajedno s odvojkom za vrh Šatorine i silazom u Štirovaču, veća od 60 km. Iako postoji više od 80 godina nimalo nije izgubila na važnosti, dapače, služi kao magistrala na koju se vežu brojni poprečni putovi. Orijentacija je na njoj laka, pa i u najgušćoj magli.

Staza je tako solidno građena da se i danas, nakon 80 godina, po njoj može još uvijek kao u šetnji prolaziti kroz najljući krš. Istina, kiše su na mnogim mjestima isprale sitni drobljenac, a ponegdje nanijele zemlju na kojoj je niklo bilje i tako stazu suzilo na nogostup. Najopasnije mjesto,

vijadukt iznad duboke ponikve podno Pasaričeva kuka, malo prije Jerković dōca, nekoliko se puta odronio, ali ga je dao popraviti HPS o svom trošku, a u izvedbi legendarnoga zavižanskog čuvara Drage Dražena Vukušića (1930. – 2007.). Neke su dionice tijekom vremena pretvorene u cestu, i to 2,5 km podno Zavižana, oko 1 km kod Skorpcovca i 3 km prije Oštarija. U srednjem Velebitu prijeti opasnost da šumarije još neke dijelove pretvore u cestu. Možda je rješenje da se u tom slučaju istovremeno s cestom paralelno na određenoj udaljenosti izgradi nova staza. Na samoj stazi četiri su planinarska objekta: dom na Zavižanu, Rossijevo sklonište, kuća na Alanu i sklonište na Skorpcovcu te još četiri u blizini: sklonište na Ograđenici, Kugina kuća, dom u Ravnom Dabru i »Vila Velebita« na Oštarijama. Danas se najpopularnijom dionicom staze, koja vodi kroz vrlet nekoć nepristupačnih Rožanskih kukova, lako može proći za jednodnevna izleta. Veće se skupine ujutro autobusom dovezu do Zavižana, a nakon šest sati hoda kroz Rožanske kukove autobus ih dočeka na prijeloju Velikom Alanu.

Opširan opis cijele staze objavio je HPD 1939. u knjižici Slavka Šagovca »Opis označenih puteva po Velebitu«. Ona je danas vrijedan dokument zbog prikupljenih toponima koji bi nam ostali nepoznati nakon raseljavanja velebitskih gorštaka. Tiskana je pod motom »Vrijeme gradi, vrijeme razgrađuje« – koji se u pogledu Premužičeve staze srećom nije obistinilo.

Premužičeva staza danas

Svečanost na Štirovači u srpnju ove godine

Godine 2005. sastavio sam obrazložen prijedlog da se Premužičeva staza proglasi spomenikom kulture. Hrvatski planinarski savez uputio je 20. travnja 2005. taj prijedlog Ministarstvu kulture i ono je stazu 2009. uvrstilo u Registar kulturnih dobara od nacionalnog značaja s oznakom Z-4203.

Godine 2006. NP »Sjeverni Velebit« postavio je na stazi 26 ploča s informativnim i poučnim tekstovima i tiskao prospekt, tako da Premužičeva staza može služiti i kao poučna staza. U planu je i obnova staze jer ona to kao najatraktivnije djelo ljudskih ruku u cijelom Parku i zavrjeđuje.

Zaključit ćemo zanimljivom, ali kontroverznom tvrdnjom: da staza slučajno već ne postoji, danas Premužiču ne bi bilo dopušteno da je gradi jer prolazi kroz strogi rezervat Rožanskih kukova u kojem je prema članku 112. Zakona o zaštiti prirode izričito zabranjena takva djelatnost.

Biokovski izazovi

Dean Jurčić, Kastav

Da nije bilo Hrvatske planinarske obilaznice tko zna bismo li ikad upoznali biokovske staze. Ovako smo imali tri susreta s impresivnom dalmatinskom planinom, koja svojom moćnom stjenovitom barijerom dijeli more od kontinenta. Zahvaljujući biokovskoj cesti koja se penje do najvišeg vrha Sv. Jure (1762 m), neki dijelovi Biokova lako su dostupni svima, a mnoštvo markiranih staza omogućava planinarima nezaboravne doživljaje. Pa ipak, Biokovo se nikad ne smije podcijeniti jer staze vode teškim, krševitim terenom, pa je oprez neophodan. Evo jedne priče o Biokovu.

Toga toploga kolovoškog jutra 2009. spomenutom biokovskom cestom došli smo do parkirališta ispred napuštenog doma pod Vošcem, s namjerom da se popnemo na vrh Veliki Šibenik.

U ruksake slažemo potrebne stvari. U brzini smo zaboravili uzeti zemljovid Biokova, no važnije je što nismo zaboravili planinarske dnevnike (za žigove) ili, ne daj Bože, vodu, koja, pogotovo u ljetno doba, ovdje život znači.

Put do Lokve

Markacija nas vodi građenom stazom, u početku nešto strmijom, s lijepim vidikom na vrh Vošca, na kojem je istoimena planinarska kuća. Nastavljamo položitim kamenitom stazom uz plodne vrtače, a onda kroz lijepu bukovu šumu. Potom opet hodamo uređenom kamenitom stazom kroz krševit teren. Nakon točno sat vremena hoda stiže se do račvanja putova, označenog putokazima. Desno se odvaja staza za najviši vrh Biokova – Svetog Juru, a mi nastavljamo ravno naprijed prema Lokvi.

Poučno-ekološki put »Dr. fra Jure Radić«

Poučno-ekološki put »Dr. fra Jure Radić« za svakoga je planinara i ljubitelja prirode jedinstvena atrakcija zbog uživanja i otkrivanja prirodnih ljepota biokovskoga krša. Da bi se obišlo 15 kontrolnih točaka na putu dugom 33 km potrebno je oko 17 sati ugodne i zahtjevne šetnje uz more i po Biokovu. Izdan je i dnevnik puta, a za prijeđeni put dobije se lijepa spomen-značka. Svaka je točka obilježena žutom pločom s brojem i jednom mišlju koju je zabilježio fra Jure, zadivljen ljepotom otkrivenoga. Na žalost, te 2009. neke su ploče na kontrolnim točkama nedostajale.

Dr. fra Jure Radić (1920. – 1990.) bio je svjetski priznat stručnjak u području malakologije, botanike i ekologije. Rođen je u Baškoj Vodi u pomorskoj obitelji. Cijeli svoj život bio je duhovno i znanstveno razapet između mora i planine. Ono što posebno zadivljuje u njegovu životopisu jesu njegov stalan boravak u prirodi i mnogobrojni usponi na Biokovo, koje bijaše njegovo svetište. Svako svoje penjanje, na koje ga je vodila strast za izučavanjem bilja, doživljavao je kao novo, istinsko hodočašće. Napisao je nekoliko znanstvenih knjiga, mnogo znanstvenih radova i članaka te uredio više zbornika radova. Otkrio je i neke nove endemične vrste biljaka iz rodova *Centaurea* i *Allium*. Osnivač je Malakološkog muzeja, koji je postao simbolom Makarske. Vođen mišlju: »Po onome što se vidi do onoga što se ne vidi!«, osnovao je Institut »Planina i more«, čiji je sastavni dio »Biokovski botanički vrt Kotišina«.

Kontrolne točke

(stanje oznaka 2009.):

- 1 – **Baška Voda** – rodna kuća dr. fra Jure Radića
- 2 – **Plaža u Baškoj Vodi** (nema žute ploče; na zidu je oznaka PEP – 2)
- 3 – **Stijene ispod Ćurila** (nema žute ploče, na stijeni je slabo vidljiva oznaka PEP – 3)
- 4 – **Poluotok Sv. Petar**
- 5 – **Park šuma Osejava** (meteorološka stanica)
- 6 – **Vidikovac Gradac** (nema žute ploče, na stijeni je oznaka PEP – 6)
- 7 – **Biokovski botanički vrt Kotišina**
- 8 – **Vošac**
- 9 – **Planinarska kuća pod Svetim Jurom**
- 10 – **Sveti Jure** (nema žute ploče)
- 11 – **Motika**
- 12 – **Mali Šibenik**
- 13 – **Mali Borovac** (nema žute ploče, pogrešna oznaka na stablu bora, piše KT – 14 umjesto 13)
- 14 – **Miletin bor** (žuta ploča oštećena)
- 15 – **Makarska**, Franjevački samostan

Za daljnjih pola sata hoda kamenitom, građenom stazom uz brojne duboke ponikve dolazimo do planinarske kuće na Lokvi. Ova nekadašnja lugarnica danas je lijepo uređena planinarska kuća koja nosi ime »Slobodan Ravlić« u spomen na člana HPD-a »Biokovo« Makarska poginulog u snježnoj mećavi na Biokovu 1981.

Kad smo prije sedam godina prvi put bili ovdje propustili smo vidjeti kamenom obzidan bunar – lokvu, po kojoj je cijeli lokalitet i dobio ime. Zato smo se sada odmah spustili do lokve, koja je nekoć služila kao pojilište za blago, a danas, kad stoke ovdje više nema, služi samo biokovskoj divljači. Na Lokvi je mnoštvo putokaza, a tu su i početci planinarskih putova u raznim smjerovima. Mi smo nastavili put prema visoravni Motici i dalje na vrh Veliki Šibenik, koji je kontrolna točka HPO-a. Postoji navodno i neka kratica, ali kako nemamo karte, na ovom teškom terenu nije ju moguće pronaći.

Kroz bespuće prema Motici

Prema Motici nema klasične staze. Hodamo po stjenovitim pločama, spuštamo se po kamenjaru,

Planinarska kuća »Slobodan Ravlić« na Lokvi

provlačimo kroz makiju. Hladovine je malo, a sunce već nesmiljeno prži. To su i glavni razlozi zbog kojih napredujemo znatno sporije nego što smo planirali. Vidici su zanimljivi, a često se u našem vidokrugu nalazi borovom šumom obrašao vrh Velikog Šibenika, koji se upravo po tome

DEAN JURČIĆ

Zapušteno polje na putu prema Motici

što nema vidika razlikuje od drugih biokovskih vrhova. U jednoj od ponikava uzbunili smo stado od desetak divokoza, koje su jedna od glavnih biokovskih atrakcija.

Znojnih čela i već dobrano mokrih majica, nakon sat i pol hoda spuštamo se do Motike. Plodne ponikve ograđene kamenim suhozidima i ostaci pastirskih stanova svjedoče o nekadašnjoj životnoj povezanosti Biokova i okolnog stanovništva. Nekad se tu intenzivno živjelo i radilo, a danas je sve пусто; na cijelom putu nismo susreli nikoga. Motika (1399 m) ime je dobila po šiljatoj stijeni, na kojoj pronalazimo žutu ploču Poučno-ekološkog puta dr. fra Jure Radića sa zanimljivim natpisom: »Uvijek gledah u liticu s koje se otcijepih«. S procjepa u stijeni pruža se vrtoglav pogled u dubinu, odakle se iz Basta penje planinarska staza.

Veliki Šibenik – naša 120. KT HPO-a

Moramo dalje na Veliki Šibenik, ali ne uspijevamo pronaći početak staze. Ovdje više nema putokaznih ploča, a markacije su blijede. Donja se staza spušta u Bast, gornja vodi prema Svetom Iliji, a prema Velikom Šibeniku staze jednostavno nema. Naposljetku sjedamo na neku stijenu da se malo odmorimo i nešto pametno smislimo. Zemljovid Biokova bio bi nam od neprocjenjive pomoći u traženju staze prema Velikom Šibeniku, ali ostao je u autu.

Krenuo sam u istraživanje okoline i nakon nekoliko minuta, lijevo od šiljaste stijene, opazio prilično blijedu markaciju. Staza očito nije često posjećena. Dijelom je i jako zarasla, ali je zanimljiva jer vodi uz nekad obrađene ponikve i ruševne pastirske stanove. Razmišljam o tome kako su nekad težaci i stočari mukotrpnim i brižljivim radom ovdje osiguravali svoj opstanak, a danas se izgubio svaki trag života. Markacije su sve rjeđe i blijede, ali ipak ih bez većih teškoća uspijevamo pratiti do križanja na Grliću.

Nastavljamo desno prema vrhu, a lijevo se spušta staza prema Borovcu i dalje prema moru. Do ovoga križanja morat ćemo se poslije vratiti. U nastavku staza nestaje i ulazimo u zonu stjenovitog bespuća. Probijamo se između stijena, skakućemo s kamena na kamen, a vrelina dana cijedi iz nas sve više znoja i troši našu snagu. Srećom, sve smo bliže borovoj šumi, a to znači da ni vrh više nije daleko. Sada razmišljam samo o tome da stignemo do hladovine, koja će nas barem malo zaštititi od ubitačnih sunčevih zraka. Teren je težak i kroza šumu crnog bora pa treba paziti na svaki korak.

Nakon otprilike sat hoda od Motike, nekih desetak minuta prije podneva, stižemo na vrh Veliki Šibenik (1467 m). Usred borove šumice, desno od staze, na jednoj stijeni stoji natpis s imenom vrha i nadmorskom visinom. Malo niže je metalni žig vrha, koji s posebnim zadovoljstvom utiskujemo u svoje planinarske dnevnik.

To nam je jubilarni, 120. vrh HPO-a, a gotovo smo ravnodušni prema tome. Nije ni čudo, kad vlada nenasnosna vrućina, a još se tom cijelom stazom moramo vratiti natrag. U hladovini borova imali smo malo duži odmor. Dobro je došao našim umornim tabanima, kojima nije bilo lako gaziti po uzavrelim stijenama.

Veliki Šibenik najviši je vrh u tom dijelu Biokova, ali mnogo je zanimljiviji Mali Šibenik (1388 m), udaljen tek nekoliko minuta hoda. Spustili smo se do malog proplanka odakle se otvaraju vidici na najteže dostupne biokovske vrhove – Šćirovac i Sv. Iliju. A onda, malo dalje, na rubu stijene, melem na sve rane, čudesan pogled u dubinu – Makarsko primorje, more, otoci. Tu je i žuta ploča KT 12 Poučno-ekološkog puta »Dr. fra Jure Radić« s natpisom »Stadoh na povišeno mjesto i doživjeh milinu radosti«. Zaista, svaki

Krševiti reljef Biokova i šumovita strana Velikoga Šibenika

čovjek na ovom prelijepom mjestu mora osjetiti pregršt radosti i zadovoljstva.

S vidikovca na rubu stijena Malog Šibenika vraćamo se do najviše točke Velikog Šibenika i onda se spuštamo kroz kamenito bespuće prema već poznatom križanju na Grliću. Na tom putu prate nas nove nevolje. Ionako bljedunjave markacije, na ovom jakom suncu, koje jednostavno isijava iz stijena, vrlo se slabo vide. U jednom trenutku ne uspijevamo pronaći sljedeću markaciju. Možemo samo nagađati kuda vodi put jer smo okruženi tipičnim kamenitim biokovskim krajolikom. Sunce punom snagom udara po nama, a mi ne znamo pravi put. Pokušavamo dolje, pa gore, lijevo, pa desno, pa opet gore, dolje... ali sljedeće markacije nigdje. I tako petnaestak minuta. Onda se sjetih da sam u dolasku snimao neku ograđenu ponikvu i zaključio da bi to mogla biti baš ova ispod nas. Počeo sam pregledavati fotografije u aparatu i srećom pronašao snimku baš te ponikve. Odmah

sam shvatio da se od posljednje markacije moramo uputiti prema stjenovitom brdu. Tako smo i učinili i, hvala Bogu, pronašli pravi put.

Nezaboravan vidik sa stijena Malog Šibenika

DEAN JERICIĆ

Silazak niz Skaline

Preko Skalina do mora

Na križanju skrećemo desno prema Borovcu jer želimo nastaviti Poučno-ekološkim putem dr. fra Jure Radića prema moru i tako obići još dvije njegove kontrolne točke – Mali Borovac i Miletin bor (hvala Stipi Bušeliću iz HPD-a »Biokovo« na pomoći). I ta dionica staze vodi teškim terenom, a kretanje dodatno usporavaju slabo vidljive markacije i stalna izloženost suncu.

Nakon daljnjih četvrt sata hoda od križanja ipak slijedi olakšanje – ulazimo u zonu zelenila. Staza postaje pitomija, što donosi olakšanje našim tabanima nakon skakutanja po vrelim stijenama, a sve nas češće stabla štite od opakog sunca. Sada se, usprkos umoru, ipak lakše diše.

Prolazimo istočnom padinom šumovitoga Velikog Borovca, uza zanimljiv Prasina dolac i dolazimo na novo račvanje staze. Lijevo se odvaja staza natrag prema Lokvi, a mi se u zavojima spuštamo do lijepe borove šume na Malom

Borovcu (1235 m), gdje je i KT 13 Radićeva puta. Ovdje nema prepoznatljive žute ploče, već je kontrolna točka označena crvenim natpisom »KT-14« na jednom borovom stablu. Netko je napisao pogrešnu oznaku jer ovdje je trebalo pisati »KT-13« (kontrolna točka broj 14 nalazi se niže, na lokalitetu Miletin bor).

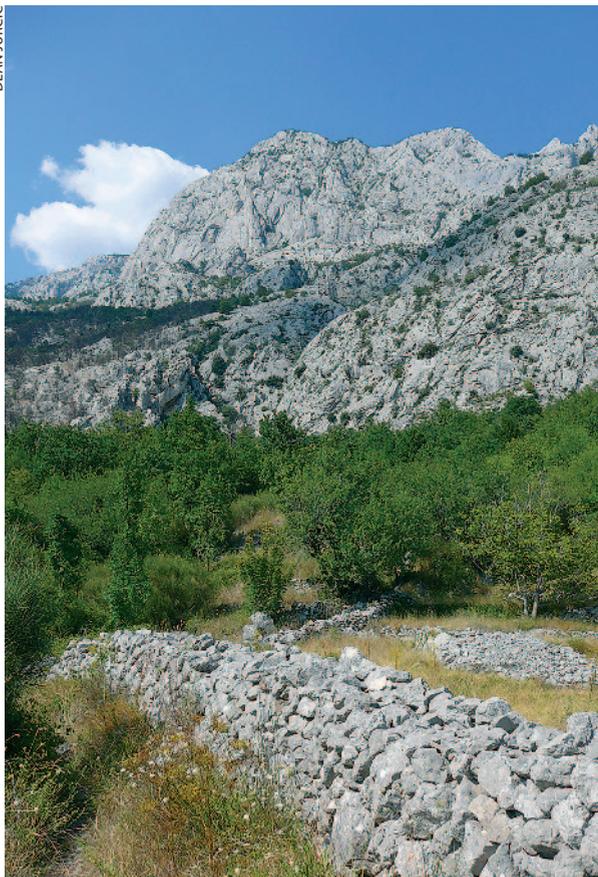
Gledamo Makarsku i more. Pred nama je možda i najljepši dio staze, strm spust po tzv. Skalinama što ih je ljudska ruka usjekla u stijene Borovca. Negdje sam pročitao da su se na ovom dijelu staroga pastirskog puta prema Zagvozdu vezivale oči mazgama i magarcima zbog pogleda u vrtoglavu dubinu. Potom dolazimo na stazu koja se u podnožju visokih stjenovitih litica strmo spušta do požarne makadamske ceste. Idemo kratko cestom te skrećemo lijevo u potpuno izgorjelu borovu šumu, nadajući se da je tu Miletin bor. Ulazimo u zonu sablasnih prizora; nekad je tu bila zimzelena šuma crnog bora, a danas crno zgar-

šte. Stari Miletin bor, primjerak rijetkog i starog dalmatinskoga crnog bora koji je bio proglašen spomenikom prirode, također je izgorio u vatrenoj stihiji. Na mjestu kontrolne točke, na 650 metara nadmorske visine, stoji oštećena žuta ploča s teže čitljivim Radićevim tekstom: »Sav napor života uložih da bismo upoznali, uzljubili i ušćuvali hram prirode« i crvenom bojom ispisanu oznaku KT 14. Na žalost, danas je Miletin bor tek staro, izgorjelo drvo.

U nastavku se probijamo kroz izgorjelu šumu do napuštenih kuća zaselka Baškovića (Žliba). Lijevo iznad ceste, u podnožju biokovskih stijena stoji lijepa stara kamena crkvice sv. Mihovila. Konačno smo stigli do civilizacije! Pješačimo asfaltom do Velikog Brda, gdje u hladovini borovih stabala, kod župne crkve sv. Jeronima, čekamo svoj prijevoz do Tučepa. Kristini je za danas bilo dosta Biokova, a ja sam se s našom ekipom neplaninara, koja je cijeli dan uživala u morskim radostima, uputio drugim autom natrag na Biokovo po našega »fokija«.

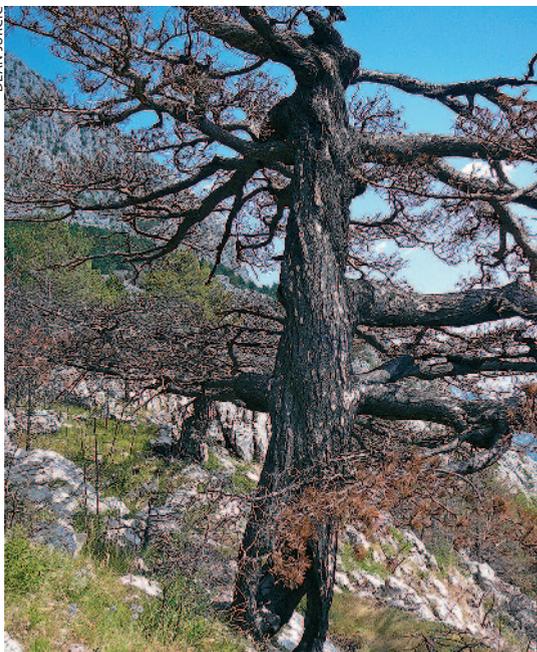
Bila je to nezaboravna biokovska pustolovina, zanimljiva u svakom pogledu, ali i naporna. Nije bilo lako pješačiti gotovo osam sati divljim i pitomim biokovskim stazama, i sve to po ludo toplom danu. Ali za nas planinare sve je moguće.

DEAN JURČIĆ

Biokovske stijene iz Baškovića

DEAN JURČIĆ

INFORMACIJE

Daljinar

- Parkiralište pod Vošcem –
Pl. kuća na Lokvi 1 h 30 min
- Pl. kuća na Lokvi - Motika 1 h 30 min
- Motika – Veliki Šibenik –
Mali Šibenik 1 h 10 min
- Veliki Šibenik – Mali Borovac 1 h 15 min
- Mali Borovac – Miletin bor 1 h
- Miletin bor – Veliko Brdo 1 h

Kontrolna točka 14
Poučno-ekološkog puta dr.
fra Jure Radić - Miletin bor -
danas je samo izgorjelo drvo

Uzlaz na Veliki Urljaj

Mrvoje Zrnčić, Zagreb

Desetima sam godina po više puta godišnje prolazio cestom Udbina – Gračac i u blizini mjesta Bruvna svaki put čeznutljivo gledao Urljaj, dio Ličke Plješivice. Tim sam putom često odlazio na druge hrvatske visove, a Urljaj se uporno izmicao mojim gojzericama. Nemam drugog objašnjenja doli toga da želja za usponom na nj nije bila dovoljno jaka da bi me pokrenula prema njegovim travnatim padinama. Čini se da nije izmicao samo meni, već i vrlo velikom broju drugih planinara, ako ne svima, onda gotovo svima.

Sve što je napisano o Urljaju na stranicama »Hrvatskog planinara« u više od sto godina njegova izlaženja zorno govori o nezainteresiranosti planinara za tu planinu. Jedini spomen Urljaja nalazimo u članku Ljudevita Rossija pod nazivom »Uzlaz na Rudilisac i Ozeblin na Krbavi« objavljen u prvom broju »Hrvatskog planinara« iz 1900. godine. Rossi tada piše: »Nakon jedne ure hoda, eto nas na vrh Rudilisca – a 1611 metara visoko. Sa glavice, na kojoj je prema zapadu mala čistina, dočim je inače gustom bukovom šumom pokriva

– liep je izgled. Prema sjeveru gledaš Javornik, Malu i Golu Plješivicu, Mrsinj, Krbavu, Velebit primorski, u kojem se nebu pod oblake vije Šatorina, Visočica, Vaganski vrh, Sveto brdo i Srno-pas. Gledaš Liku i onaj osobitog oblika vrh Zir, dalje Trovrhu, Poštak, Dinaru u Dalmaciji, Urljaj, Kremen i napokon Bosnu i njezine briegove i planine, poimenice Osječanicu. Već je sunce naginjalo k zapadu, kad smo valjda po stoti put zanosno čašicom rujnog dalmatinca u ruci pozdravili ovaj mili i divni hrvatski kraj.«.

Napokon je kucnuo čas i za moj uspon na Urljaj. Naime, krajem travnja ove godine mladež HPD-a »Kapela« organizirala je dvodnevni odlazak u Gračac, i to prvi dan na otvaranje prvoga elektroničkog planinarskog puta (e-puta), prvog ne samo u Hrvatskoj već najvjerojatnije i u svijetu, te drugi dan na radnu akciju čišćenja jednoga starog zapuštenog velebitskoga puta – od Jabukovca prema Crnopcu. Prvi je dan bilo svečano otvaranje i obilazak e-puta. Obilazak nismo dovršili jer je počela kiša s vjetrovom i oblacima koji su potpuno zakrili cijeli kraj. Kiša je neprestano

Urljaj

Po cijelom horizontu – Velebit

padala do pred jutro, a ujutro su oblaci i dalje zakrivali većinu vidokruga tako da se iz Gračaca nije mogao vidjeti ni jedan velebitski vrh. U takvim se okolnostima odustalo i od radne akcije na Velebitu pa sam mladima predložio pričuveni plan – uspon na Urljaj.

Ujutro toga drugog dana u Gračacu rastezali smo doručak i spremanje kao žvakaću gumu nadajući se i najmanjem proljepšanju trenutačno izrazito tmurnog vremena. Napokon se počelo rasvijetljivati, i to sa sjevera. Na sjever smo se ubrzo i uputili, četrnaest kilometara cestom prema Udbini do Bruvna, a iz Bruvna uskom asfaltnom cestom na istok nepuna tri kilometra do zaselka Podurljaja, kako piše na ploči, iako na vojnom zemljovidu piše Krajnovići.

Došavši u Podurljaj potražili smo domaće ljude da ih pozdravimo te da nas posavjetuju gdje da započnemo uspon. Sreća je što smo ih zatekli kod kuće i pitali ih jer je, kako saznadosmo,

jedan dio na početku uspona ograđen žičanom ogradom za krave. Tom ogradom teče struja koja svojim udarima odvraća krave od lutanja, ali strese i čovjeka, i to tako jako da izaziva izrazito veliku neugodu. Zahvalismo se domaćinu i krenusmo kolskim putem na zapad oko 150 metara, a onda livadom strmo uzbrdo prema prvom vidljivom vrhu zvanom Vršak (959 m). Usput smo zastajali, što zbog otvorena vidika, što zbog bilja u cvatu, a katkad i zbog predaha na toj velikoj strmini.

Od Vrška naš put vodi i nadalje livadom, manje strmom i kratkom. Slijedi ne tako strm prolaz kroz hrastovu šumu, koji ne traje dugo – pet-šest minuta, a zatim livade i opet livade. Sada su osjetno strmije, ali zato sa sve širim vidicima. A na kraju livada – vrh Veliki Urljaj (1295 m), najviši vrh Urljaja. Do vrha smo svladali visinsku razliku od 550 m s prosječnim nagibom većim od dvadeset stupnjeva. Vrh nas je dočekao pun skromne bjelocvjetne rane čestike (*Thlaspi prae-*

Povratak, čini se strmije nego pri usponu

cox Wulfen). Rana čestika ima jedno svojstvo koje je znanstvenicima iznimno zanimljivo – voli iz tla uzimati radioaktivne tvari mnogo više nego ijedna dosad poznata biljka. Zbog toga je ta skromna i lijepa biljka postala predmet velikog broja znanstvenih radova, čiji je cilj istražiti mogućnosti pročišćavanja tla onečišćenog radioaktivnim tvarima.

I na kraju vidik. Kremen na sjeveru, zatim, u smjeru kazaljke na satu, Osječenica u Bosni i Hercegovini, pa nedaleki Gutešin vrh na Strmoj Čemernici – još jednom podmasivu Ličke Plješivice, onda Bukovi vrh (Orozovac) na još jednom podmasivu Ličke Plješivice – Velikom Bukovniku, a za njim podalji Poštak pa obližnji Lisac. Pogled zatim klizi na Velebit. Tu su Tremzina, Crnopac, prijevoj Prezid i vrh Čelavac pa Sveto brdo, Malovan, Vaganski vrh, Babin vrh, Visočica i ostali vrhovi Velebita koji se naziru u izmaglici. Tu su i ne tako daleki lički usamljenici Trovrh i Risovac, iza kojih opet slijede vrhovi Ličke Plješivice zatvarajući vidokrug s Velikog Urljaja. Vjerojatno sam preskočio još poneki vrh, kako to obično biva.

Koliko god vrijeme prvi dan nije bilo povoljno, toliko je drugi dan bilo idealno za uspon. Poluvedro (optimističnije rečeno od meteorološki uobi-

čajenoga izraza poluoblačno) ili, što bi se reklo, red sunca, red oblaka, ali stalno s izrazitom svjetlinom koja diže raspoloženje. Ni vruće ni hladno, nego baš one temperature koja najviše odgovara trenutnim uvjetima.

Ostali smo dugo na Velikom Urljaju, dulje nego što nam je trebalo od podnožja do njega. Smireni i opuštteni prepustili smo se beskrajnu vidika i trenutcima beskrajnog užitka.

Mislim da je silazak bio impresivniji nego uspon. Naime, pri usponu čovjek stalno gleda u brdo, a tek kad se okrene gleda nizbrdo ili prema horizontu. Tako su pri silasku i strmina i cijeli obzor neprestano pred očima, tim više što gotovo cijeli put vodi livadama s kojih nema prepreka pogledima. Pridružimo tome spoznaju da čovjek strminu mnogo jače doživljava gledajući nizbrdo nego uzbrdo pa ćemo dobiti cjelovitiju sliku doživljaja.

Sada kada sam obišao Urljaj, nije mi jasno zašto su ga planinari toliko zanemarivali. To nam je na odlasku iz Podurljaja potvrdila i žena koja ondje stalno živi. Govori kako nikada nije vidjela planinare ni na Urljaju ni pod njim sve dok nije vidjela nas, ali isto tako nikada ni od koga u tom kraju nije ni čula da su planinari ikada obilazili Urljaj. Ne znaju što su propustili.

Znate li gdje su **Velika i Mala Belica?** Ljiljana Šabić, Samobor

Volim cjelodnevna hodanja prirodom. Uživam u novim i nepoznatim predjelima u kojima još nisam bila, ali uvijek dosad uz planinarsku markaciju, koja mi ulijeva sigurnost i potvrđuje da sam na pravom putu. No, posljednjih sam mjeseci pročitala nekoliko članaka o planinarenju uz pomoć GPS-a i moram priznati da me to zainteresiralo. Zaželjela sam provesti dan u planini hodajući na taj način, s nekim tko ima prijammnik i zna ga upotrebljavati. Želja za promjenom i novim dovela me na putove na kojima nema crveno-bijelih oznaka i koji nisu održavani.

S namjerom da doživim nešto novo pridružujem se Josipu i Nenadu na putu prema Brodu na Kupi. Njihova je zamisao poduzeti kružni izlet

Putokaz na ulazu u kanjon Belice

Kanjon Velike Belice

LJILJANA ŠABIĆ

Vrh Praprot

Čuje se jak žubor vode i pred nama je, bijel i pjenast, izvor Velike Belice. Kanjon završava pogledom prema gore na sipar s jedne strane i kamenu liticu s druge. Zastajemo i uživamo u posebnom i nesvakidašnjem kanjonu. Uz početnu dozu adrenalina očekujem da će kao u filmu stabla početi hodati i razgovarati

trasom Kuželj – kanjon Velika Belica – Praprot – Hajdova hiža – Mala Belica – Kuželj. U tom dijelu Gorskoga kotara još nisam bila. Pogled na kartu i trasu planiranog izleta otkriva da tu ima vrlo malo markiranih planinarskih putova. Odmah sam znala da će to biti prava pustolovina pa sam pomno i s veseljem pripremila ruksak.

Sunčan je i topao dan, nebo bez oblačka, svi smo dobro raspoređeni. Spuštamo se u dolinu rijeke Kupe, koja u gornjem dijelu toka čini granicu između Hrvatske i Slovenije. Skrećemo lijevo uz granični prijelaz Brod na Kupi i odmah stižemo u selo Kuželj gdje ušćem u Kupu završava kanjon Velike Belice. Žubor potoka, mir i tišinu remete samo naši koraci makadamom. Iznenada prestaje cesta. Gdje je markirani put, puteljak ili staza? Gledam na sve strane. Nema ničega. Pute-ljak je bio tu, nekada, no kako ljudi tuda ne hodaju često, prekriven je debelim slojem suhog lišća.

Bez zaustavljanja i oklijevanja Neno i Josip nastavljaju šumovitim kanjonom, prateći tok bistre i hladne vode Velike Belice do njena izvora. Hodam za njima preskačući s kamena na kamen, pažljivo birajući put.

Sve smo dublje u kanjonu. S jedne je strane taman i zelen, a s druge sunčan i pun svijetlih

stabala i suhog lišća. Suhe grančice pucaju pod nogama, saginjemo se i provlačimo ispod slomljenih grana, preskačemo kanale s vodom.

Čuje se jak žubor vode i pred nama je, bijel i pjenast, izvor Velike Belice. Kanjon završava pogledom prema gore na sipar s jedne strane i kamenu liticu s druge. Zastajemo i uživamo u posebnom i nesvakidašnjem kanjonu. Uz početnu dozu adrenalina očekujem da će kao u filmu stabla početi hodati i razgovarati. Pronalazimo sunčano mjesto za odmor i marendu.

Kako ćemo se izvući iz kanjona i popeti na 900 metara, a nema markiranoga planinarskog puta, ceste ni staze? Neno pogleda u GPS i kaže: »Dvije su vlake, idemo ovom« i pokaže na gornju.

Blatne šumske »vlake« vode do mjesta gdje se režu i utovaruju trupci. Put je dobro odabran: nakon petstometarskog uspona doista dolazimo na sunčanu, šumsku, »bijelu« cestu koju vidimo na karti i GPS prijammiku.

Uživamo, sami u šumi, hodajući zajedno, istim tempom. Prelazimo raskrižja lovišta, »siječemo« šumske ceste, koristimo se raznim varijantama zamišljenih serpentina i izohipsi koje nam omogućavaju brže kretanje prema vrhu. Šuma je zazele-njela, no prozirna je i nudi nam ugodan hlad. Hodamo uz male šumske izvore i potociće, špilje i još vlažnom stazom na kojoj se jasno ocrtava »svjež« medvjeda stopa, pa još jedna. Hm, ipak nismo sami.

Postoje mjesta do kojih se s pravom ne može doći označenim planinarskim putovima. To je jedini način da se sačuva njihova važnost i ljepota. Do njih može doći samo onaj tko zna čitati planinarsku kartu, služiti se kompasom i GPS-om, tko ima avanturističkog duha i poštuje prirodu.

Vođeni sigurnom i dobrom, unaprijed pripremljenom GPS tehnologijom, koja u Nenadovim rukama postaje »živa i opipljiva stvarnost«, iz šume izlazimo na suncem obasjanu livadu do lugarnice na Praprotu (876 m). Tu je partizansko

spomen-područje, podsjetnik da je okolna šuma od 1941. do 1945. ljudima ovoga kraja služila kao zaklon od ratnih opasnosti.

Psi su najavili naš dolazak. Domaćin Marijan ne skriva iznenađenje ugledavši me. Komentirao je da na ovim neoznačenim putovima već dugo nije vidio ženu. Poznaje sve putove i često je ovdje pa bi zasigurno znao za svaku koja bi naišla. Na suncu je pretoplo pa se uz razgovor s domaćinom odmaramo u ugodnoj hladovini.

Nastavljamo dionicom Goranskoga planinarskog puta prema špilji Hajdovoj hiži. Markiranom stazom idemo preko vrha Praprota (929 m). Uz spomenik NOB-a makadamskom cestom pokraj lugarnice »Gospodska bajta« dolazimo na križanje planinarskih putova. No, baš nedostaje putokaz za Hajdovu hižu. Pao je sa stabla i leži u grmlju, u dva dijela. U odabiru pravog puta pomažu nam planinarska karta i GPS.

Nagrađeni smo prekrasnim pogledom s vidikovca na kanjone Velike i Male Belice, na sunčanu

i zelenu dolinu rijeke Kupe te markantnu Kuželjsku stijenu. Na sljedećem križanju opet nedostaje planinarski putokaz za Hajdovu hižu. I taj je pao, i njega smo našli, čitavog, pa ga je Josip postavio na pravo mjesto.

Hajdova hiža (725 m) najveća je špilja u Gorskom kotaru. Njezini su podzemni hodnici dugački 1188 metara. Prostran ulaz nalazi se u strmim stijenama nasuprot Kuželjskoj stijeni (874 m).

Veseli što ćemo vidjeti špilju, krenuli smo markiranom stazicom koja vodi niz vrlo strm obronak. Put je zahtjevan zbog velike strmine i vidljivo je da dugo nije održavan. Nakon prijednog dijela vrlo kršljivog i po život opasnog puta odlučili smo se vratiti do raskrižja u nadi da će se taj označeni planinarski put jednom obnoviti pa ćemo imati priliku doći do špilje.

Nakon predaha i osvježjenja, vraćamo se čarima hodanja s GPS-om tražeći nemarkirane putove. Krstarimo šumom u sjeni grebena

U spomen-području Praprot

LJILJANA ŠABIĆ

Dolina Kupe, selo Kuželj i Kuželjska stijena

čiju suprotnu stranu griju tople sunčeve zrake. Ponovno smo u slalomu, ovaj put na oštrom petstometarskom spustu po debelom sloju šušta-vog lišća pod nogama, tražimo i nalazimo neka-dašnje putove, priječimo, provlačimo se između grana (kao u adrenalinskom parku), preskačemo srušena stabla te se odmaramo uz hranu i piće iz ruksaka (brzo se ogladni i ožedni hodajući s GPS-om!).

Još bismo dugo bili u svom svijetu, no glasovi iz sela, lavež pasa i zvukovi kosilica trave već dopiru do nas. Uređenom šetnicom ulazimo u zeleni kanjon Male Belice u kojem vlada debela hladovina. Stijene kanjona (između kojih smo se maloprije verali) visoko su iznad nas.

Potok pun vode veselo žubori preskačući kamenje i nudi jaaaako hladno osvježjenje. Kratko se odmaramo na postavljenim klupama. Spretno preskačemo potok i odlazimo rubom šume na sunčanu stranu.

Sa stanovnicima Guče Sela ugodno razgovaramo komentirajući put koji smo prešli. Radoznalo nas pitaju: »Kako ste se spustili, ima li neki označeni put?« I oni bi željeli onuda sigurno hodati, a vrlo dobro znaju, iz svog iskustva, da nema ni putova, ni oznaka.

Prije zalaska sunca, zadovoljni i veseli, stižemo u Kuželj, nakon osam sati »čistog« hoda. Neno očitava na GPS-u da smo prešli 30 kilometara. Čestitam Josipu i Nenadu, a ovom drugom zahvaljujem na prekrasnoj i dobro planiranoj trasi izleta u kojem sam zajedno s njima uživala cijeli dan.

LJILJANA ŠABIĆ

Putokaz na tlu, put strm i zapušten

Gozericom po jadranskim otočićima (3): **Otok Kaprije**

Vanja Radovanović, Zagreb

Stalni se čitatelji »Hrvatskog planinara« vjerojatno sjećaju prvih dvaju dijelova ovog serijala, iako nisu bili ovako naslovljeni – 2009. pisao sam o pješačkim stazama na otoku Iloviku, a 2012. o mogućnostima koje planinarima nudi otok Ist. U međuvremenu se ništa bitno nije promijenilo – još sam uvijek velik ljubitelj malih otoka bez automobilskeg prometa i još me uvijek veoma vesele uskrasni praznici s prijateljima na tim spokojnim mjestima (nešto više o mojoj ljubavi prema malim otocima pročitajte u lanjskom prikazu otoka Ista). Ove smo godine krenuli još jedan korak južnije i zaustavili se na otoku Kapriju u blizini Šibenika.

Kaprije zauzima središnje mjesto u šibenskom otočju, koje se prostire između Kornatskoga otočja na sjeveru i većeg područja bez otoka koje prethodi području velikih otoka srednje Dalmacije (Čiova, Šolte, Hvara, Korčule, Visa...). U prvom redu toga šibenskog otočja, tik pored kopna, nalaze se otoci Prvić i Zlarin, nakon njih slijedi središnja skupina otoka u kojoj su uz Kaprije, koji je jedini stalno naseljen otok, još i Zmajan, Obonjan i Tijat, te nekoliko manjih otoka, a u posljednjem redu, na rubu otvorenog mora, otok Žirje.

Otok Kaprije (7,12 km²) ima stotinjak stalnih stanovnika, a najviši mu je vrh Velika glavica (129 m), uz još nekoliko vrhova viših od 100 metara. Najpoznatije uvale jesu: Luka, lijepa i prostrana uvala zaštićena i od bure i od juga, uza selo Kaprije, jedino na otoku, Nozdra Vela (s tri sezonska restorana), Nozdra Mala, Mrtovac te teže dostupne manje uvale na nenaseljenom sjeverozapadu otoka – Vanjska, Jedinjača, Medoš (sa sezonskim restoranom), Zmorašnji Medoš i Remetić.

Nakon »osobne karte« otoka pogledajmo što ga čini jedinstvenim i vrijednim posjeta. Na prvi pogled, Kaprije nema nikakvih posebnih atrakcija prirodnoga ili društvenog tipa, priroda je tipična za otoke toga podneblja, a otočno je naselje vrlo slično onima na susjednim otocima. Selo je prilično veliko, veće od očekivanja. Prvi pogled s broda odaje da je većina kuća novijega datuma, a pogled iz samog sela kazuje da nema mnogo onih lijepih, atmosferskih kutaka koji bi mu davali poseban šarm. Seoska crkva, jedina na otoku, nalazi se na rubu naselja, tik uz prijevoj, uz groblje, odakle se pruža lijep vidik na selo, a na drugom brijegu iznad sela, iznad suvremene

Planinarskim korakom po otoku

cisterne, nalazi se križ, diskretno postavljen na kamenoj glavici s vidikom.

U selu je nekoliko restorana (otvorenih samo u ljetnoj sezoni), jedna gostionica otvorena cijelu godinu i tek jedna trgovina, i to (barem izvan sezone) prilično slabo opskrbljena. Te i još neke druge činjenice upućuju na to da Kaprije zapravo sve manje živi svoj samostalan život, a sve više postaje vikendaški kvart Šibenčana i ostalih pa tako većina potreština na Kaprije dolazi brodom s kopna. Otok ima vezu s kopnom triput dnevno, jednom malim trajektom, a dvaput manjim brodom. Obje linije nastavljaju za Žirje, a plovidba za lijepa vremena traje oko jedan sat. O vikendaškom životu otoka govori i činjenica da je osnovna škola zatvorena još prije tridesetak godina (u školskoj zgradi sada je ambulanta).

No, takav karakter otoka donosi i neke posve dobre stvari: ne sjećam se da sam na bilo kojem drugom otoku vidio toliko mnogo urednih maslinika! Samo selo urednije je od prosjeka i vidi se da se o njemu vodi briga, a i priroda je uglavnom dobro očuvana. Nažalost, kao i svugdje drugdje, postoji nekoliko građevina koje izrazito nagr-

đuju otočki okoliš i koje se jednostavno moraju ignorirati.

Iz uvodnih ste redaka možda mogli naslutiti da baš i nisam bio zadovoljan boravkom na Kapriju, no to nije tako – tih mi je nekoliko dana ostalo zapravo u vrlo ugodnom sjećanju. Prve dobre vibracije zatitrale su još u siječnju, kada sam pronašao odličan smještaj za čitavu našu skupinu, koja je u tom trenutku još brojala 19 duša (nakon nekih odustajanja taj se broj sveo na 14). Naš je domaćin bio vrlo ljubazan i spreman pomoći u svakom pogledu pa su pripreme tekle iznimno glatko. Tjedni između siječnja i kraja ožujka prošli su brzo i došlo je vrijeme za pakiranje.

Vremenske su prognoze sveudilj najavljivale kišu, kišu i kišu, kišu prekidanu povremenim pljuskovima, nalete juga i bure, valovito more... a sunce se moglo pronaći tek između redaka, u naznakama. Činilo se da ćemo biti sretni ako uopće vidimo ikoju sunčanu zraku tijekom četiri dana svoga boravka na otoku. Naravno, pomišljalo se i na otkazivanje posjeta (društvene igre možemo igrati i u Zagrebu, bez plaćanja apartmana i vozikanja kroza snijeg Gorskoga kotara

i Like). ali naša je radoznalost ipak pobijedila – krenuli smo ususret groznim najavama i kiši bez prestanka.

Dok smo na Veliki petak ujutro utovarivali stvari u auto, još je bilo suho. Nakon prve minute vožnje već je počela padati kiša... i pratila nas kroz Kapelu i Velebit. Ni izlaz iz tunela Sveti Rok nije donio vedrinu kojoj smo se nadali, ali oblaci su se tanjili i napokon je nakon Zadra prestala kiša, a ubrzo smo, nešto prije Šibenika, uočili i prvu plavu »nebesku flekicu«. Trebam li spominjati da veselju u autu nije bilo kraja?

U Šibeniku smo nakratko ugledali i tu dugo očekivanu prvu zraku sunca, no oblaci su još uvijek vodili igru. Aute smo ostavili u gradu i ukrcali se na majušan trajekt koji su ljuljali valovi juga. Toplina broskog salona nadvladala je želju za bliskim kontaktom s morem pa smo ga gledali kroz prozore. No, usporedo sa sve jačim valovima oblaci su bivali sve tanji i dolaskom na visinu Kaprija izašli smo i na veliko, jarko i blistavo sunce. U luci nas je dočekalo mirno more i blag povjetarac s juga te nam se – iako smo kod kuće razmišljali o kabanicama i debelim hlačama – sada činilo da će nam još zatrebati i kupaće gaće.

Sljedeća tri dana prošla su u stalnom nadmudrivanju sunca i oblaka, pri čemu je sunce, na našu sreću, najčešće bilo jače. Kiša je padala i na sjeveru, i na jugu, i na zapadu, i na istoku, no rupa vedrine nepokolebljivo se usidrila ispred Šibenika i kišu smo osjetili tek dvaput noću i jednog prijepodneva. U usporedbi sa zlogukim kišnim prognozama to je bilo potpuno zanemarivo.

Naš je domaćin opravdao velika očekivanja, i svojim pristupom, i apartmanima koji su bili vrlo lijepi i praktično uređeni, a i otok nas je bogato nagradio – zelenilom, bogatstvom cvijeća, mirisima vlažnog bilja u sunčano jutro, šumom valova i bljeskom munje u daljini za nailaska kiše. To su bili kamenčići mozaika koji nas je razveseljavao tih dana, a i sada kad ih se ponovno prisjećam. No možda je najbolja stvar koja nam se »dogodila« bila ta što smo otok otkrivali od manje lijepih prema najljepšim pojedinostima i što smo na sam dan odlaska posjetili najviši vrh, koji je svakako najljepše mjesto na cijelome otoku, a čime se Kaprije na najljepši način oprostilo od nas. U 11 sati još smo bili na vrhu, a već smo u 13 s palube broda mahali otoku na pozdrav!

Prijedlozi za izlete

1. Kaprije – Crkva sv. Petra – Velika glavica (129 m), 45 minuta

Od luke krenite uzbrdo glavnom ulicom, nakon seoske cisterne skrenite u prvu ulicu desno i za desetak minuta bit ćete kod crkvice sv. Petra i groblja. Tu je važno križanje – prva staza ulijevo začas će vas dovesti do sjeverne obale otoka. Ako nastavite desno i malo zatim skrenete ulijevo, doći ćete u uvalu Nozdru Malu (tim se putom nismo stigli otputiti), a izbor desne varijante s oba će vas križanja odvesti na najljepšu stazu na otoku.

Staza blagim usponom siječe padine Velike glavice pružajući svakim metrom sve širi vidik na naselje i okolice. Staza je vrlo lijepa i uhodana pa je šetnja pravi užitek! Nakon desetak minuta hoda od crkvice, kod mjesta gdje se stazica počinje spuštati, skrenite na lijevi odvojak, koji se nastavlja uspinjati. Nakon još pet minuta dolazi se na mali prijevoj. Na suhozidu s lijeve strane primijetit ćete tragove staze, a ubrzo zatim na stijenama i strelice bijele i ružičaste boje, koje vas preko lako prohodnih stjenovitih ploča usmjeravaju prema vrhu. Usput ćete vidjeti i neobičnu jamu duboku 4 do 5 metara (oprez, tik je uza stazu i vidljiva je tek izbliza!), ali pretpostavljam da će vam pozornost najviše privlačiti sve širi vidik. No, prava stvar čeka vas tek na vrhu, uz nekoliko borovih stabala. Vidik za bistra dana seže od Kornata, Pašmana, Dinare, Vodica i Šibenika, sve do otoka Hvara i Visa, a

Stari putovi po otoku

nadasve je privlačno šibensko otočno carstvo koje svoju pravu slikovitost dobiva tek ovako, gledano s visine!

- **Orijentacija:** Bez većih poteškoća
- **Težina staze:** Preporučuje se sportska obuća
- **Ostalo:** Staza vodi jugozapadnom padinom sa stalnim vidikom na selo i okolice. Pogodna je za zimskih burnih dana jer pruža zaklon od bure i otvorena je prema suncu, no za vrućih ljetnih dana za šetnju treba odabrati jutarnju ili večernju svježinu.

2. Kaprije – uvala Jedinjača – Kaprije (1 h 30 min)

Ova šetnja omogućava zanimljiv kružni obilazak središnjega dijela otoka, s vidikom prema južnom

i sjevernom obzorju. Iz luke krenite glavnom ulicom prema sjevernoj obali, a potom skrenite u prvu lijevu »ulicu« nakon desnog skretanja prema crkvi – to ćete mjesto najlakše prepoznati po tome što se nalazi odmah nakon jedinoga pravokutnog zavoja glavne ulice. Sporedna ulica ubrzo prelazi u kolski put kojim su se kretali građevinski strojevi kad se gradila suvremena seoska cisterna. Obratite pozornost na usku stazu koja se odvaja ulijevo nakon posljednje seoske kuće – njome možete za desetak minuta zanimljiva hoda stići do obale, točnije, zapadnoga dijela rive. No, mi ćemo nastavi desnom stranom i laganim usponom.

Ubrzo ćete stići do još jednog odvojka – kolski put vodi strmije uzbrdo prema cisterni i križu,

dok se naša staza odvaja ulijevo. Tu počinje njezin najljepši dio, kojim priječi južnu padinu Prvog vrha (127 m). Nakon četvrt sata ugodna hoda i lijepih vidika stižemo na široko sedlo s bujnom vegetacijom. Tu je posljednji obrađeni maslinik i staza odjednom nestaje unatoč naznakama na karti prema kojima se nastavlja istom visinom prema uvali Vanjskoj. Nažalost, taj je dio staze zarastao i vrlo je teško prohodan. Na sreću, u tim će nam trenucima pomoći električni vod čiji nam stupovi olakšavaju orijentaciju. Nastavite kroz grmlje oko 200 metara do stupova, odakle imate dvije mogućnosti – uspon do vrha Smrekove (108 m), do kojeg treba još oko četvrt sata uz traženje najboljeg puta kroz grmlje, ili spust desno uz stupove električnog voda do staze koja spaja selo s uvalom Jedinjačom. Ni ovdje uza stupove nema ugažene staze, no područje je razmjerno lako prohodno zahvaljujući prosjeci, a orijentacija je jednostavna upravo zbog tih istih stupova. Za deset minuta nalazite se na stazi Kaprije – Jedinjača. Ovdje odaberite hoćete li lijevo i za 10 minuta stići do uvale ili ćete skrenuti desno prema selu. Uvala Jedinjača nije nešto što ne biste smjeli propustiti, no lijepo je odmriti se malo uza zvuk valova, zar ne? (Staza do uvale ugodna je, okresana i prohodna bez ikakvih tehničkih i orijentacijskih poteškoća.)

Druga strana, smjer prema selu, postavlja pred vas malo teži zadatak – staza nije očišćena i prolaz je moguć tek hodom po pretežno širokim suhozidima traženjem najlakših prijelaza (kao orijentacija ponovno nam služi električni vod, ogranak prema selu, koji nam cijelo vrijeme ostaje stotinjak metara desno). Nakon nekoliko stotina metara staza se ponovo pojavljuje u punom i okresanom sjaju (kamo stiže od već prije spomenutog maslinika) i dalje udobno, iako i pomalo jednolično, vodi prema selu, u koje se stiže točno na prijevoju. Obilazak je moguć i u suprotnom smjeru, sa seoskog prijevoja, no početak staze teško je uočljiv pa je najbolje pitati za smjer nekoga od mještana.

- **Orijentacija:** Povremeno zahtjevna
- **Težina:** Preporučujem čvrstu obuću, zbog oštrog kamenja
- **Ostalo:** Ova staza ipak zaostaje po atraktivnosti za onom opisanom u prethodnom izletu. Ako imate vremena ili volje samo za jedan izlet, neka to bude onaj prvi.

VANJA RADOVANOVIĆ

Na vrhu

Uz već spomenuta dva duža izleta spomenut ću ukratko još tri svoje šetnje i još nekoliko koje nisam stigao provjeriti.

Kaprije – Nozdra Mala: Kratka šetnja od četvrt sata do ne osobito atraktivne uvale. Staza je široka i ugažena, prohodna i u sandalama. Nažalost, najpamtljivija je pojedinost ružna novogradnja koja se nalazi na sedlu iznad uvale.

Kaprije – uvala Smetna: Tom stazom nisam prošao, no mještani kažu da treba oko pola sata hoda kroz maslinike. Staza počinje na južnoj obali uvale Luka Kaprije, nešto prije kraja novoga makadamskog puta uz obalu (potražite kamenog »čovuljka« na odvojkju!).

Kaprije – Nozdra Vela: Ni tom stazom nisam prošao, no sudeći prema njenom početku kod crkve i maloj udaljenosti, riječ je ugodnoj polusatnoj šetnji.

Šetnja rivom u sjeverozapadnom smjeru: Selo se na tu stranu dobrano proširilo, ali je šetnja unatoč novogradnjama zanimljiva, ako ništa drugo a ono zbog raznolikosti malih molova koji se nižu uza cestu. Prava zanimljivost očekuje vas na samome kraju asfalta gdje se od ceste uzbrdo odvaja stotinjak metara dugačka, strma, mala uspinjača koju je za vlastite potrebe i potrebe svojih prijatelja izgradio vikendaš iz Maribora od rashodovanih dijelova iz rudnika cinka u Mežici.

Šetnje oko uvale Medoš: Taj dio otoka nisam posjetio, no prema onome što sam vidio, do njega je teško doći pješice. Prvo treba doći do uvale Jedinjače i zatim nastaviti hodati ili uz obalu (naporno) ili uz trasu električnog voda (također naporno). Mještani govore da je taj dio otoka ogoljen i omogućava lijepe vidike na Kornate.

El Shaddai

Duhovno iskustvo u planinama

Tomislav Juzbašić, Županja

Zamisao don Ivana Šibalića, povjerenika za pastoral mladih salezijanske redovničke zajednice na području Zagrebačke nadbiskupije, bila je da mlade koji se aktivno okupljaju i družu u crkvenoj zajednici po završetku studentske akademske godine povede na višednevni planinarski izlet u u najljepše hrvatske planine. Svoju zamisao nazvao je hebrejskim nazivom »El Shaddai« – slava Bogu u visinama!

Zamisao je prvi put ostvarena 2010. planinarskim izletom mladih na južni Velebit. Godinu poslije imao sam čast pridružiti im se i malo pomoći u organizaciji ljetnog izleta. Izbor odredišta nije bio težak. Kriterij je, uz ljepotu i prirodnu atraktivnost područja, bio i taj da na tom prostoru tijekom tri ili četiri dana možemo izvesti nekoliko cjelodnevni izleta. Želja don Ivana bila je da to bude izlet za mlade koji vole »žestoke« izazove; »što je staza teža (i duža) to će mladima ostati u ljepšem sjećanju!« Istovremeno smo željeli da na tom prostoru ima i lakših staza, kako bismo mogli ispitati sposobnosti sudionika. Već pogađate, bez imalo dvojbe izabrali smo prostor sjevernog Velebita.

Rado se sjećam svoga prvog dolaska u NP Sjeverni Velebit ljeti 2000. Kad smo nakon markiranja dijela Premužičeve staze stigli na Zavižan, ličko-senjski biskup Mile Bogović blagoslovio je Kapelicu sv. Ante Padovanskog iznad Velebitskoga botaničkog vrta. Na šetnji do Rossijeva skloništa vodio nas je Berislav Tkalac, jedan od poslijeratnih obnovitelja planinarstva u Vukovarsko-srijemskoj županiji. »Ako želiš da se netko zaljubi u planine, povedi ga Premužičevom stazom kroz Rožanske kukove«, rekao je tada.

Držao sam se toga i sljedećih sam godina barem stotinu ljudi poveo tim putem. Ne trebam naglašavati da su svi bili oduševljeni prirodom i planinarenjem.

Našu malu družinu činili su toga ljeta 2011. mladi iz gotovo cijele Hrvatske: Ivan, Antonija i Nino iz Zagreba, Ana iz Varaždina, Nikola iz

Udbine, Mandalena iz Vinjana (kod Imotskog), Josip iz Dubrovnika, Kristina iz Zadra, Ivana iz Splita, don Ivan i Luka iz Nijemaca (kod Vinkovaca), ja iz Županje, a da nam ugođaj bude stalno veseo zaslužan je bio Danijel iz Bosne, iz grada Žepča.

Izlet smo započeli u planinarskom domu na Zavižanu u kojem još od 1962. meteorološku postaju vodi obitelj Vukušić, nekoć Drago Vukušić – travar koji je otkrio endemičnu hrvatsku sibireju, a danas njegov sin Ante, pisac i domar.

Nakon upoznavanja, smještaja i ručka uputili smo se na najviši vrh sjevernog Velebita – Mali Rajinac (1699 m). Na povratku s vrha skrećemo na varijantu puta između Zavižana i Malog Rajinca koja vodi preko velikih livada zvanih Jezera. Željeli smo pronaći ostatke ranokršćanske crkve (tzv. crkvine) sv. Ante. Prema nekim povjesničarima, crkva je nastala na mjestu pretkršćanskog svetišta velebitskih plemena Japoda ili Gota. Zarslom smo stazom stigli do prostranih livada i vrlo brzo pronašli ostatke. To drevno sakralno mjesto, gotovo sasvim utkano u velebitsku divljinu, bilo je upravo idealno za svetu misu koju je vodio don Ivan.

Na povratku nam se, u blizini malog prijevoja, učinilo da smo čuli glasanje nalik onome mladunčeta medvjeda. I zaista. Stigavši na prijevoj, kojih sedamdesetak metara ispred sebe, ispod dva bora, ugledasmo nešto maleno i smeđe. Ostadosmo bez daha kad se stvorenje podiglo, a mi ugledasmo pravog pravcatog medvjedića! Znatiželjno nas je gledao, a onda se s druge strane bora pojavio još jedan takav! Sve je trajalo tek koji trenutak; prvi nas je medvjedić vidio i podigao se na stražnje noge, gledajući na drugu stranu kao da nekog očekuje. Uto se pojavila velika medvjedica, časkom nas pogledala, a onda odskočila i zajedno s medvjedićima nestala u divljini.

Bili smo uzbuđeni i sretni zbog tog susreta, ali i u strahu jer je naš put vodio istim smjerom kao

i njihov... No, sve je prošlo u redu. Posebno su bili sretni »novi« planinari. Prvi put u planini i odmah toliko doživljaja. A sve je na kraju zasladio grah naše domaćice Marice Vukušić!

Drugi smo dan započeli Premužićevom stazom od samog njezinog početka, kroz Smrčeve doline, sve do Rožanskih kukova. Usponom na Gromovaču (1676 m), najviši vrh Rožanskih kukova, mnogi su se po prvi put susreli s penjanjem po stijenama. To novo iskustvo pomoglo im je pri usponu na Pasarićev kuk (1630 m), koji je zahtjevniji. A vidici, dakako, prekrasni!

U dubokoj hladovini gustih šuma velebitske divljine – u Strogom rezervatu Rožanski i Hajdučki kukovi – pronašli smo idealno mjesto za svetu misu. Oltar – oboreno prašumsko deblo, a crkva – prostor u koji se kroz guste krošnje probijala poneka sunčeva zraka. Još jedan nezaboravan doživljaj!

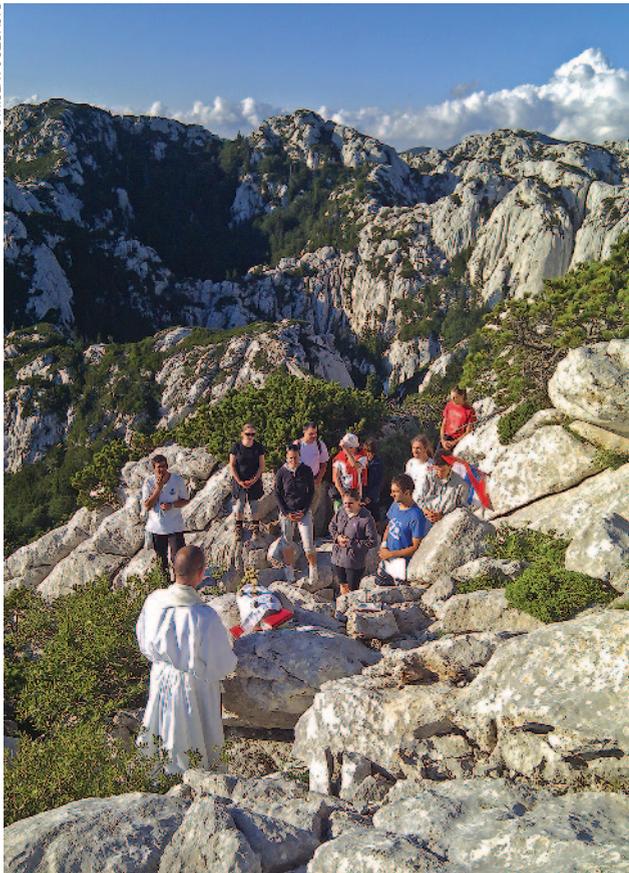
Nakon svete mise vratismo se do početka Premužićeve staze i obližnje Vukušić sniježnice, male jame koja je dobila ime po obitelji Vukušić, koja je nekoć na tom području imala ljetne pastirske stanove. Društvo je oduševio snijeg koji se na dnu špilje zadržava cijele godine. Dan smo završili večernjom šetnjom do Zavižanske kose, na kojoj smo u nestvarno čudesnom ambijentu svih onih milijardi zvijezda i njihovom svjetlošću obasjanih kvarnerskih otoka proveli trenutke u tišini i laganim sviranju gitare.

Treći smo se dan oprostili od svojih gostoljubivih domaćina i od jednog se legendarnog Ante uputili planinskom cestom Krasno – Alan do Ante Plavičića na Begovači. Dočeka nas je i ugostio u planinarskoj kući »Careva kuća« (1180 m).

Nakon smještaja i objeda zaputili smo se do Velikog Lubenovca, mnogima najljepše i najslikovitije velebitske doline. Okružena je šumovitim i stjenovitim stijenama Kozjaka te Rožanskih i Hajdučkih kukova. Poslijepodne smo krenuli u Hajdučke kukove, u prostor gdje na mnoga mjesta još uvijek nije kročila ljudska noga. Prema starim legendama, u skrovitim špiljama Hajdučkih kukova još uvijek žive, skrivajući se od veze s civilizacijom, potomci negdanjih velebitskih hajduka.

Uživajući u tom jedinstvenom carstvu prirode, kružnim smo putom obišli vrhove Kuk (1649 m) i Golubić (1650 m) te se vratili do Velikog Lubenovca, gdje smo kod drvenoga križa u smiraj dana imali svetu misu.

TOMISLAV JUZBAŠIĆ

Sveta misa na vrhu Crikvene

Dan smo završili nezaboravnom večerom (teletinom »ispod peke«, ličkim krumpirom i netom ubranim gljivama) na terasi doma, uz vatru u krušnoj peći! I pjesmom uz gitaru do dugo u noć. A onda je domaćin Ante u ponoć ispekao odlične palačinke. Veselo druženje upotpunjavali su »udomaćeni« puhovi koji su se okupili na obližnjoj gredi i s nje nam gotovo iz ruku jeli kornfleks i druge žitarice.

Ujutro se nije bilo lako rastati od naših domaćina u »Carevoj kući«. Nevjerojatno je koliko su svojom gostoljubivošću, jednostavnošću i srdačnošću ti divni ljudi u tako malo vremena osvojili naša srca. Hvala im!

Od Begovače nastavljamo velebitskom cestom prema Alanu. Na Mrkvištu skrećemo u Štirovaču, do jednog od najpoznatijih velebitskih izvora. Nalazi se na jednom od pet uzdužnih travnatih proplanaka (padeža), od kojih svaki ima i svoj izvor. Doline su okružene stoljetnom crnogorič-

nom šumom, a cijelo je područje zbog prirodne vrijednosti i ljepote još 1928. i 1929. dobilo status nacionalnog parka, koji je, nažalost, opstao samo godinu dana. Danas se dolina i izvor Štirovače izgradnjom klupa i zabavnih objekata sve više pretvaraju u izletišta za masovne turističke posjete.

Izvor na Štirovači neprikladno je i estetski neprimjereno obzidan, a nije lijepo ni parkiralište uz njega. A tu su i hrpe smeća. Prisjećam se kako je to prije petnaestak godina još uvijek bio divlji prostor u kojem se moglo bezbrižno odmarati. Šteta, priroda sve više ustupa mjesto »civilizaciji« pa naša djeca nikada neće vidjeti sve ono što je nas oduševljavalo.

Od Alana, našega sljedećeg odredišta, nastavili smo stazom do Rossijeva skloništa. Svoju posljednju i najljepšu svetu misu imali smo na samom vrhu Crikvene (1641 m). Što reći nego: dojmljivo, predivno, gotovo nestvarno.

Petog smo jutra krenuli prema Jadranu i svojem posljednjem odredištu na tom izletu, morskoj dragi Zavratnici kod Jablanca. U toj se 900 m dugačkoj i 50 do 150 m širokoj uvali najniži obronci Velebita kroz Turska vrata strmo ruše u biserno čisto more.

Idućeg ljeta, 2012., El Shaddai je održan uglavnom s novim mladim planinarima na prostoru strogog rezervata prirode Bijele i Samarske stijene, na Velikoj Kapeli. Bilo je to ponovno pet prekra-

snih dana druženja uz obilazak niza poznatih i nepoznatih staza. Mladi su posebno uživali u ljepotama Vihoraškog i Mrkopaljskog puta. Dakako, gdje smo god mogli, izabirali bismo teži put. U tim se trenutcima itekako vidjelo zajedništvo mladih i njihova spremnost da jedni drugima pomažu na zahtjevnijim mjestima. Nakon četiri dana provedena u šumi, El Shaddai smo peti dan završili svetom misom na izvoru rijeke Kupe i kupanjem na Lokvarskom jezeru.

Na kraju su mladi izabrali »deset naj« na tom izletu:

- Najbolji domaćini – Rada i Mladen u domu na Bijelim stijenama
- Najljepši planinarski objekt – Ratkovo sklonište
- Najveći planinarski doživljaj – uspon na Zub
- Najljepša staza – Vihoraški put
- Najveći dojam divljine – dio puta kroz »Klanac kostura«
- Najljepši vidikovac – vrh južne skupine Samarskih stijena (1299 m)
- Najljepša planinska skulptura – »Prsti« na Bijelim stijenama
- Najhrabriji događaj – trenutak kada nas je domarica Rada metlom spasila od lisice koja je uporno pokušavala ući u planinarski dom
- Najzujbudljiviji trenutci – susret s imponantnim »mrkim« medvjedom i njegovim nešto manjim prijateljem (ili prijateljicom)
- Najljepši doživljaji – slavljenje svetih misa na prostorima poput »Kapelice« na Bijelim stijenama, »Amfiteatra« na Samarskima, izvoru Kupe blizu Risnjaka...

Iako smo na tim izletima prolazili najvećim hrvatskim divljinama, koje su ujedno i carstva poskoka, ni na Velebitu niti u Gorskom kotaru nismo susreli ni jednoga. Premda su na izletima sudjelovali mladi ljudi, od kojih je većina prvi put ozbiljno planinarila, nitko nije zadobio ni najmanju ozljedu. S druge strane, doživjeli smo prekrasne susrete sa životinjama, poput medvjeda, što je, ne trebam ni naglašavati, oduševilo mlade planinare.

Meni, a vjerujem i ostalima iz naše družine, bio je to još jedan od znakova da koliko god mi voljeli našega dragog Boga, On neusporedivo više voli nas koji se u njega uzdamo i koji mu vjerujemo. El Shaddai!

Križ na vrhu Svetog brda

Čudesni Durmitor

Željko Sporiš, Zagreb

Često smo od iskusnijih planinara slušali priče o ljepotama Crne Gore, a osobito o Durmitoru i njegovih četrdeset vrhova viših od dvije tisuće metara. Budući da HPD »Zaprešić« gaji prijateljske veze s PD-om »Pogorelica« iz Kiseljaka, dogovorili smo se da zajedno posjetimo Žabljak, koji će nam biti polazište za uspon na najviši vrh Durmitora.

U Crnu Goru ušli smo preko graničnog prijelaza Ščepan-polje, gdje su krave i ovce na cesti svakodnevna pojava. Iza svakog zavoja vreba novo iznenađenje. Cesta nas vodi živopisnom dolinom Pive i Pivskih jezera, a zatim uskom strmom cestom s mnogo zavoja i tunela stižemo do durmitorske visoravni. Tu nas dočekuje zaostali snijeg, iako je mjesec lipanj. U kratkom predahu bilo je grudanja i hrvanja u bermudama i natikačama.

U kamp Razvršje stižemo malo prije pomoći. Umorni od cjelodnevnog puta brzo tonemo u san.

Sutradan sviče maglovito jutro. Minibus nas ostavlja na Sedlu (1907 m), odakle započinje naš uspon na Bobotov kuk. Dobro označenom stazom polako se uspinjemo, a što smo više, magla je sve rjeđa i otvaraju se nezaboravni vidici na doline i vrhove. Pogled privlače Šareni pasovi, Zupci i drugi kameniti grebeni oko nas. Na prekrasnom gorskom jezeru uzimamo mali predah za osvježenje, pa nastavljamo dalje do prijevoja ispod samog vrha. Nas devetero krećemo prema vrhu, a ostali će nas pričekati na prijevoju. Kolega iz Kiseljaka koji je tu već bio, upozorava na opasna mjesta na strmoj stazi koja nije osigurana. S velikim oprezom, držeći se za stijene, brzo stižemo na sam vrh – Bobotov kuk.

Šareni pasovi, desno Bobotov kuk, dolje Zupci

Ne mogu se odlučiti na koju stranu gledati da bih što više uživao u beskrajnoj ljepoti. Ispunjava me vječna dvojba: jesmo li zaista ispenjali vrh, savladali planinu, ili smo došli ovamo zato što nam je planina to dopustila. Kako god bilo, nakon kraćeg zadržavanja i slikanja, idemo nizbrdo jer

nas čeka dug silazak preko Ledene pećine sve do Žabljaka. Vrijeme nam nije sklono, približava se nevrijeme, pa želimo što prije sići u Žabljak.

Na prijevoju ručamo iz ruksaka, zatim svi zajedno silazimo po sitnom siparu. A onda je priroda pripremila svoju predstavu: najprije na okolnim vrhovima čujemo potmulu tutnjavu, zatim sa svih strana nebo počinju parati munje, a glasan prasak gromova ispunjava zrak. Naglo nas je zasula gusta tuča, pa zatim krupan i zrnat snijeg te na kraju kiša. Pravi prolom oblaka! Nevrijeme nas je zateklo u manjim raštrkanim skupinama: brži su nastavili dalje kroz šumu prema Crnom jezeru, a oni sporiji sklonili su se u pastirsku kolibu na koju su naišli, sve dok najgore nije prošlo. Mokri do kože skupili smo se tek na Crnom jezeru i pričekali prijevoz do kampa, gdje su ljubazni domaćini poslužili ukusnu večeru. Slavlje uz gitaru potrajalo je dugo u noć.

Sutradan, nakon doručka, zaljubljenici u vodene sportove krenuli su na rafting u kanjon Tare, a ostali u obilazak Žabljaka i šetnju oko Crnog jezera. Poslijepodne je slijedila duga vožnja po travnatoj visoravni, gdje se nižu prekrasni pašnjaci, katuni i stada ovaca. Posebno nas očarava moćni Maglić u daljini iza kanjona Tare, koji bi uskoro trebao postati dio neke druge planinarske priče.

Završio je pohod Durmitoru, putujemo za Zagreb i polako sređujemo dojmove. Podsjećamo se uspona, stijenja, planinskog cvijeća, ledene vode i jezera.

Nećemo nikada zaboraviti kako smo toplili zrnati snijeg jer su se neki preračunali sa zalihama vode, a onda je odjednom vode bilo i previše kad nam je oblak doslovce pao na glavu. Sjećam se zgrade u kampu kad smo prijatelju podmetnuli u krevet tuđu ženu. U mislima vidim dva prijatelja iz Bosne koji vode filozofske razgovore do ranog jutra, uz tko zna koju bocu crnjaka, a potom čili kreću na rafting. Tako mi

mali ljudi doživljavamo planinarenje: nije nam jedini cilj samo jurnjava od vrha do vrha, već polako hodati, uživati u prirodi i ljepotama koje nam ona pruža. Na kraju, kad se spustimo, malo hedonizma uvijek dobro dođe. Uz dobro jelo i piće kroje se planovi za neke buduće pohode.

Ledena pećina

VRH

Kamenjak na Rabu (410 m)

Kamenjak ili Straža nezamjetno je uzvišenje na sjeveroistočnom rubu vršne rapske visoravni, na mjestu gdje se glavni otočki greben počinje naglo obrušavati prema moru. Najviši dio grebena ima oblik široke krške visoravni ispresijecane brojnim suhozidima. Na samome vrhu je ograđen telekomunikacijski objekt do kojega je bila provedena teretna žičara. Ona je zapuštena i neupotrebljiva jer je danas zamjenjuje uska cesta. Na visoravni, uz cestu prema vrhu, nalazi se ugostiteljski objekt s ponudom jela i pića, koji je otvoren tijekom ljeta. S vrha je osobito impresivan vidik preko Velebitskoga kanala na sjeverni Velebit koji se diže iz mora poput dugačkog zida.

Koordinate: N 44° 46' 22.8" E 14° 47' 21.7"

Žig: Metalni žig vrha nalazi se na ogradi telekomunikacijskog objekta

Prilaz: Rab – Mundanije – Kamenjak
1.30 h

Prilazni put i cesta za vrh počinju u naselju Mundanije na Rapskom polju. Markacija najprije prati cestu, a zatim s nje skreće lijevo na građenu stazu koja vodi do vrha. Staza vodi djelomično šumom, a posljednjih 15' po otvorenom kamenitom terenu. Lijevo od puta su ostaci Tomašičeve vidilice, vidikovca orijentiranog prema Rabu koji su uredili rapski planinari između dva svjetska rata. Duž hrpta mogu se napraviti dugačke uzdužne ture, ali je to vrlo naporno zbog krševita terena, izloženog suncu.

Zemljovid: Otok Rab, 20a (Smand)

KT: Hrvatska planinarska obilaznica, 40 vrhova za 40 godina PD Kamenjak

U svakom broju predstavljamo planinarske kuće, obilaznice, vrhove Hrvatske planinarske obilaznice, zanimljive internetske stranice i poneku zanimljivost iz prošlosti

Četiri godišnja doba na Kamenim svatima

Tip obilaznice: točkasta
Godina osnivanja: 1983.

Minimalno vrijeme obilaska: 4 dana

Broj KT-a: 1

KT: Planinarska kuća
Kamenim svatima

Uvjet za priznanje:
Posjet planinarskoj kući
Kamenim svatima barem

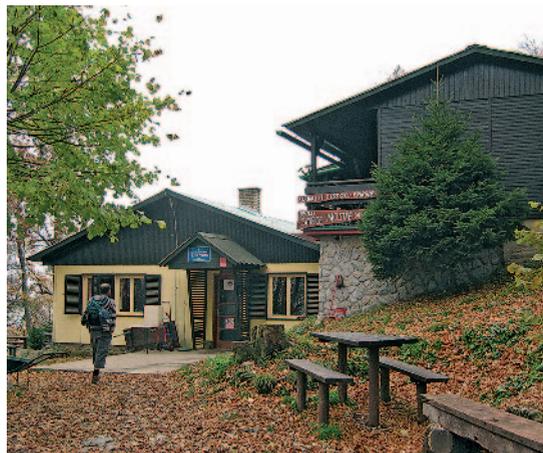
jedanput u svako
godišnje doba

Upravlja: HPD
Susedgrad, Podused

Informacije:
Nikola Sedmak
098/355-446

Kamenim svatima su skupina dolomitnih stijena osvojenih na zapadnom rubu Medvednice, neposredno iznad sela Jablanovca. Prema narodnoj predaji, stijene su nastale tako što je majka nekog mladoženje, nezadovoljna budućom snahom, kletvom okamenila svatove. O tome govori i pjesma »Kamenim svatovima« Augusta Šenoa, napisana 1869. godine. S Kamenim svatima pruža se lijep vidik na Samoborsko gorje i dio Hrvatskog zagorja.

Izletnike koji Kamenim svatima posjete barem jedanput u svako godišnje doba od 1983. godine HPD Susedgrad nagrađuje lijepom značkom. Posjet se dokazuje žigom koji se otiskuje u dnevnik obilaznice »Četiri godišnja doba na Kamenim svatovima«. Ova planinarska obilaznica ima samo jednu kontrolnu točku ali i pravilo koje će zainteresiranog planinara potaknuti da Kamenim svatima posjeti barem četiri puta, upoznavajući pritom mijene godišnjih doba na zapadnom dijelu Medvednice. Žig se utiskuje u planinarskoj kući Kamenim svatima (489 m) koja je otvorena nedjeljom.

PLANINARSKA KUĆA

Planinarski dom Lipa na Rogu (700 m)

Planinarski dom Lipa (700 m) nalazi se na vrhu Rog (709 m), neposredno ispod razgledne piramide. Dom raspolaže sa 24 kreveta u 4 sobe, blagovaonicom sa 90 mjesta i kuhinjom. Otvoren je i opskrbljen vikendom. Ističe se ugodnom planinarskom atmosferom jer nema cestovnog prilaza. Glavni planinarski prilazi vode iz Vidovca, Čučerja i Vugrovca, a često se koriste i prilazi hrptom Medvednice iz smjera Gorščice, te prilazi iz Donje Planine, Marije Bistrice i Gornje Stubice. Domom upravlja HPD Lipa iz Sesveta.

INFO

Otvoren: vikendom

Opskrbljen: pićem i jelom

Mjesta za noćenje: 24

Upravlja: HPD Lipa, Zagreb

Informacije:

Zdravko Bartolić 091/40-12-630,
Ivan Lamešić (domar) 098/894-653

Prilaz vozilom: nema prilazne
ceste

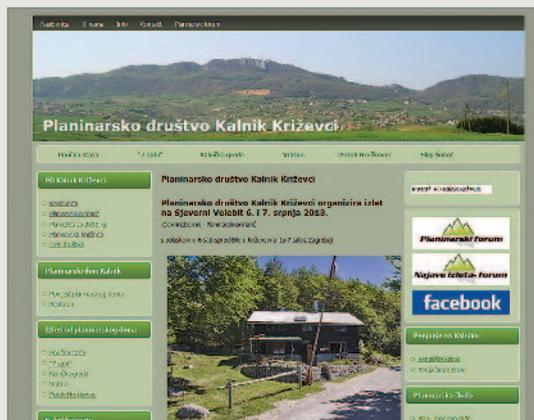
KT: Hrvatska planinarska
obilaznica, Hrvatske planinarske
kuće, Planinarski put Medvednicom

Planinarska kuća na Kamenim svatima

www.pdkalnik.hr

Web križevačkog PD-a »Kalnik« dobro je mjesto za početak istraživanja Kalnika. Naime, osim uobičajenih podataka o radu društva, najavama idućih akcija te izvještajima s izleta, ovaj web sadrži upotrebljive opise putova po Kalničkoj gori, preporuke za izlete, prikaz najzanimljivijih vrhova te starih gradina na toj gori i u njezinu podnožju. Penjačima može biti zanimljiv dio u kojem domaćini predstavljaju kalničko penjašće te njegovu povijest. Radi bolje preglednosti, ovaj web zaslužio bi atraktivniji dizajn i svjetlije boje te više slika.

www.pdkalnik.hr

IZ PLANINARSKÉ PROŠLOSTI

Naš prvi planinarski putopisac je anonimn

U Zagrebačkom časopisu Nevenu objavljen je 1852. članak pod naslovom Zora na Učki, a ispod toga datum: 4. srpnja 1852. Potpisan je inicijalima A. Č. Bio je to prvi planinarski putopis u hrvatskoj književnosti. Objavljen je u jeku zloglasnoga austrijskoga apsolutizma. Spomenemo li uz to da je urednik toga časopisa Mirko Bogović bio osuđen na dvije godine teške robije jer je objavio gotovo nedužnu pjesmicu Ivana Filipovića Domorodna utjeha, možda ćemo lakše shvatiti piščevu želju da ostane nepoznat. Danas ipak znamo da je to bio Avelin Čepulić stariji (Bakar 1820 – Rijeka 1869), političar i sudac, poliglot i publicist. Bio je narodni zastupnik u Hrvatskom saboru i oštro se protivio mađarizaciji Rijeke. Za vrijeme apsolutizma preselio se u Zagreb i Varaždin. U Zori na Učki opisao je noćni (!) uspon skupine riječkih planinara na vrh ove planine, željnih da dožive vidik što ga pruža zora. Bilo je to pet godina prije osnivanja prve planinarske organizacije u svijetu, londonskog Alpine cluba. Članak nije pisan po uzorima, jer ih tada nije ni bilo, a sa stručnog

planinarskog gledišta zanimljiv je jedan detalj koji govori o penjačkim sklonostima tadašnjih neorganiziranih riječkih planinara: *Vrlet je takova da se samo plazimice popeti možeš. Pošto bi pô sata od stene do stene drug uz verna druga penjao se i gmizao, i pošto bi pest od dohvata studene litice ponešto ostudenila, a bura nas dobrano propuhala bila - eto nas na cilju puta našega, eto nas na verhuncu Učke.* Premda to ne možemo dokumentirati, mogli bismo s velikom vjerojatnošću zaključiti da je takvoj težnji za penjanjem moralo prethoditi u Rijeci i razdoblje običnih planinarskih izleta. Spomenimo na kraju da se Čepulić za vrijeme svoga boravka u Varaždinu upoznao s ilircem Ljudevitom Vukotinovićem, budućim suosnivačem i predsjednikom HPD-a, i s njim pohodio Kalnik. Vukotinović ga u opisu uspona Jutro na Kalniku (Neven br. 36, 1852) spominje ovim riječima: *Tko bi si mislio da se član one smjele i romantične ekspedicije na Učku sada penje na gotovo isto tako kršni i strmi Kalnik.* (NP 1963, 121)

prof. dr. Željko Poljak

Vremeplov

1. 9. 1932. u Chamonixu osnovan UIAA

11. 9. 2004. svečano otvorenje obnovljenog planinarskog doma Brezovac na Dinari

12. 9. 1935. Vjekoslav Čubelić ispenjao najpopularniji alpinistički smjer u Hrvatskoj – »Hapedejku« na Kleku

13. 9. 1843. prvi poznati penjački uspon u Hrvatskoj - Dragojla Jarnević na Okiću

14. 9. 1886. osnovano planinarsko društvo »Bršljan« u Osijeku

19. 9. 2005. Na ekspediciji HPS-a u Sechuanu (Kina) B. Čuijić i I. Matković penju prvenstveni smjer »HPD 130« (6a) u stijeni Tan Shana (4300 m)

23. 9. 1986. usponom na Lhotse, Reinhold Messner prvi se popeo na svih 14 osamtisućnjaka na svijetu

25. 9. 1995. skijaški silaz Branka Šeparovića s vrha Cho Oyu (8201 m)

28. 9. 1991. na Općoj skupštini u Budimpešti HPS primljen u članstvo UIAA kao samostalan nacionalni sportski savez

Mala planinarska škola na Alanu

»Moraš sam narasti,
bez obzira koliko ti je otac visok«
(irska poslovice)

Već je drugu godinu s uspjehom i na opće zadovoljstvo polaznika održana planinarska škola za mlade u dobi od osam do dvanaest godina. Sudjelovalo je 28 polaznika iz petnaest planinarskih društava iz raznih dijelova Hrvatske. Mala planinarska škola počela je 23., a završila 29. lipnja. Nastava i cijeli program održavali su se u planinarskoj kući »Alan« na sjevernom Velebitu.

Glavni odbor Hrvatskoga planinarskog saveza odobrio je sredstva za njeno održavanje jer su povratne informacije o prošlogodišnjoj školi bile dobre i jer se pokazalo da su predavanja u prirodi, k tome još na Velebitu, veoma dobro prihvatila i djeca i roditelji. Nastavu i vježbe održavali su instruktori HPS-a, članovi HGSS-a Stanice Gospić i djelatnici JU Nacionalnog parka »Sjeverni Velebit«. Uprava Parka ujedno je sponzorirala dio troškova pa im se i ovim putem zahvaljujemo.

Kao u svakoj planinarskoj školi, tako je i program male škole uključivao upoznavanje s opremom potrebnom za odlazak u planinu i uvjetima u kojima se čovjek može naći u planini. Polaznici škole naučili su kako

se vodi skupina planinara, a bilo je riječi i o ponašanju sudionika vođenog pohoda. Među zanimljivijim temama svakako su bili spašavanje u planini i uloga gorske službe spašavanja u tim zahtjevnim trenutcima. Svi su sudjelovali u maloj potražnoj akciji u kojoj je pomagao i potražni pas gospičke stanice HGSS-a. Praktično su naučili kako pristupiti unesrećenom i kako mu pomoći.

Svi su pokazali veliko zanimanje za alpinizam. Najprije su se upoznali s alpinističkom opremom i saznali kako je upotrijebiti, a zatim je održano i malo natjecanje u korištenju opreme, uz veliko bodrenje svih prisutnih. Naučeno su teorijsko gradivo svi potom primijenili na obližnjoj stijeni, gdje su pri penjanju pokazali naučene vještine. Tijekom popodneva svi su s velikim žarom svladali tri osigurana alpinistička smjera. Uz poneku nelagodu, svima je to uspjelo.

Jedan dan proveden je u sjedištu Nacionalnog parka u Krasnu, gdje su se mladi polaznici upoznali s područjem koje obuhvaća Park, s poviješću naroda koji

Polaznici i instruktori Male planinarske škole pred planinarskom kućom »Alan«

Maleni penjači spremni za prvi penjački podvig

je nekada živio u tom dijelu Velebita te biljnim i životinjskim vrstama koje tu i danas žive. Posjetom meteorološkoj stanici i planinarskom domu Zavižan dobili su uvid u opremu koja služi za prikupljanje podataka potrebnih za izradu vremenske prognoze.

Zanimljivo je bilo i predavanje o snalaženju u planini. Naučili su osnove orijentacije i primijenili ga u kratkom orijentacijskom natjecanju, koje su gotovo svi uspješno završili.

Kao pravi planinari, upoznali su i čudi Velebita. Tijekom cjelodnevnog izleta na Zečjak uhvatila nas je lagana kiša, ali svi su bili spremni na to i upotrijebili opremu koju su ponijeli sa sobom.

Svoje dojmove o danima provedenim na Velebitu polaznici su prenijeli na papir, netko crtežom, a netko tekstom, svaki o onome što mu je bilo najbolje.

Posljednji dan, nakon pospremanja stvari, posjetili su jamu sniježnicu, a na obližnjoj livadi dodijeljene su im diplome o završenoj školi i nekoliko darova. U popodnevним satima, nakon opraštanja od novostečenih prijatelja i međusobnog razmjenjivanja podataka, vratili su se kućama.

Ivan Hapač

Izlet na Zavižan

Vježba pružanja prve pomoći

Zavezali smo »osmicu«!

Druženje uz logorsku vatru i pjesmu

Veljko Lipovac (1922. - 2013.)

U četvrtak 30. svibnja u 4:30 ujutro umro je dugogodišnji član HPD-a »Zagreb-Matica« Veljko Lipovac. Malo je reći dugogodišnji ako se zna da je od 1949. bio član Visokogorske sekcije toga društva.

Veljko se rodio 13. svibnja 1922. u Tršću, lijepom gradiću u srcu Gorskoga kotara, između Gerova i Čabra. Otac mu je bio učitelj, a ujedno i orguljaš u župnoj crkvi u Tršću pa je Veljko zasigurno već u djetinjstvu dobio osnove naobrazbe. Gimnaziju je pohađao u Sušaku, gdje je i maturirao. Potom je upisao studij arhitekture, ali je ubrzo prešao na Višu ekonomsku školu u Zagrebu, gdje je 1952. diplomirao. Službovao je najprije kraće vrijeme u »Jugovinilu«, a zatim je prešao u »Mašinoimpex – Vanjsku trgovinu«. Kao predstavnik vanjske trgovine »Mašinoimpexa« mnogo je putovao. Početkom 1960-ih bio je godinu i pol u Moskvi, zatim od 1966. do 1967. u Gani, Libanonu, Egiptu, potom u Siriji, Iraku, Indiji, Kini te u SAD-u.

Planinarenju se posvetio još u mladosti, a planinario je u svim krajevima i zemljama svoga službovanja. Organizirano se počeo baviti planinarstvom 1949., najprije kao član i pročelnik Visokogorske sekcije Planinarskog društva »Zagreb« te 1951. kao suosnivač Grupe »Goranin« i njezin predstavnik u upravi Društva. Godine 1952. utemeljio je s Smetom Baljićem Gorsku službu spašavanja i bio tajnik GSS-a u Planinarskom savezu Hrvatske.

Kao član Grupe »Goranin« HPD-a »Zagreb-Matica« sudjelovao je u svim akcijama i izletima, organizirao i vodio mnoge izlete, osobito u Gorski kotar, te održao više od stotinu predavanja s dija-pozitivima. Međutim, ovi šturi podatci ne mogu rasvijetliti Veljkovu ljubav prema planinama. Poznao je svaki kutak svoga rodnoga kraja – Gorskoga kotara, pa kada smo u dogovoru s njim, nas desetak iz Grupe »Goranin« odlučili provesti tjedan dana u Tršću da bismo pobjegli od zagrebačkih gradskih sparina, on nam je rezervirao smještaj u jedinom tršćanskom pansionu, vlasnice Mirjane Jurković, i do u tančine razradio plan planinarenja. Tako smo se penjali na Rudnik, Risnjak, Jelenc, Vražji vrtec, Snježnik, Škodovnik, obišli Paravićevu mizu, Milanov vrh, izvor Kupe itd. Bili smo tri godine zaredom ljeti po tjedan dana u Tršću i svaki put je Veljko smislio novi plan hodanja. Njegov način hoda odavao je izvornoga Goranina. Hodao je ravnomjerno, sigurno, odmjereno, jednako ljeti i zimi, pa i na zaleđenim stazama Medvednice. Svake smo nedjelje išli na izlete, većinom na Medvednicu, a Veljko je redovito sudjelovao. Posljednji put 14., 21. i 28. travnja ove godine. Svojom je duhovitošću i srdačnim, prijateljskim načinom osvajao pa su ga svi u Grupi »Goranin« i u »Zagreb-Matici« rado susretali, poštovali i voljeli. Nama Goranima jako će nedostajati i uvijek ćemo ga se rado sjećati. Počivao u miru.

Ivona Ajanović-Malinar

Branko Škoda (1930. – 2012.)

U Zagrebu je 21. studenoga 2012. nakon duge i teške bolesti preminuo dugogodišnji planinarski aktivist i dužnosnik Branko Škoda. Članovi HPD-a »Pliva« s posebnom su se pažnjom odnosili prema njemu jer su cijenili njegov doprinos razvitku organiziranog planinarstva u Zagrebu, »Plivi« i Kemijskoj industriji Zagreba (KIZ). Kao zaposlenik »Plive« bio je pokretač i osnivač PD-a »Pliva« davne 1962. godine. Od tada do prošle godine sudjelovao je u svim aktivnostima Društva, a doživio je i njegovu pedesetu obljetnicu. Nažalost, zbog bolesti se nije mogao pridružiti svečanoj sjednici prigodom 50. obljetnice, ali pratio

je naše pripreme za proslavu obljetnice i bio neiscrpan izvor važnih podataka iz povijesti Društva.

U nekoliko mandata Škoda je bio predsjednik Društva, njegov tajnik i član Upravnog odbora. Bio je vrstan vodič izleta, uvijek spreman pomoći i dati savjet mlađima i manje iskusnima, a njegova vođenja planinarskih izleta i tura po Alpama i visokom gorju ostala su nezaboravna i spadaju u antologiju planinarstva »Plive«. Brinuo se o svemu, o organizaciji izleta, o društvenom životu planinara, o djelovanju među mladima i pomlađivanju Društva, ali i da svi budu nagrađeni priznanjima za uloženi trud.

Rezultat njegova rada bio je stalan uspjeh i napredak HPD-a »Pliva« tijekom svih 50 godina postojanja.

Njegov samoprijegoran rad u planinarskoj organizaciji nije ostao neprimijećen izvan njegova Društva. Bio je dužnosnik u izvršnim tijelima Hrvatskoga planinarskog saveza, a dugi niz godina bio je predsjednik Planinarskog saveza Zagreba (1970. – 1992.) i član njegove uprave, a u toj funkciji i član Predsjedništva PSH-a. Za svoj predan rad nagrađen je mnogim planinarskim priznanjima, a najveća odličja i priznanja dobio je od matičnoga društva HPD-a »Pliva« (počasni član), Planinarskog saveza Zagreba (Plaketa) i Hrvatskoga planinarskog saveza (Plaketa). Brinući se o mladima i razvoju fizičke kulture na svim razinama u bivšoj državi,

bio je osim u planinarstvu i istaknuti dužnosnik Saveza fizičke kulture i kasnije SIZ-a fizičke kulture općine Črnomerec, grada Zagreba i Hrvatske.

Branko će uvijek ostati u našim sjećanjima kao netko iz naše prošlosti tko nas tjera naprijed u traženju novih postignuća i uspjeha. Nikada nije bilo lako odgovorno i savjesno raditi na dobrobit svih, a on je uvijek znao djelovati tako da je svima bilo dobro i da su svi pronašli sebe u svakom trenutku, na svakom poslu ili u svakoj akciji. A to je značajka velikih ljudi, onih kojima osobno nikada nije bilo ispred društvenoga, ljudi koji su se davali drugima. Da, Branko je bio velik čovjek i zato je njegov odlazak velik gubitak za sve nas koji smo ga poznavali, družili se i surađivali s njime.

Antun Kruljac

ALPINIZAM

Novi klinovi u smjeru »Za gitaru«

Karlovački alpinisti Veljko Zinaja i Marko Kulaš posjetili su 22. lipnja 2013. Klek i prilikom penjanja smjera »Za gitaru«, staroga klasika u jugozapadnoj stijeni, zabili nekoliko novih klinova. Klinove za opremanje smjera pribavila je Komisija za alpinizam HPS-a. Komisija u svom financijskom planu ima predviđena sredstva za zamjenu dotrajalih klinova na Kleku, a radi povećanja sigurnosti penjanja starih smjerova. Zainteresirani za suradnju u projektu sanacije mogu se obratiti na adresu alpinizam@hps.hr ili na telefon 091/11-44-274.

Krešimir Milas

Penjački skup BMC International Sea Cliff Climbing Meet 2013.

Alpinist Davor Matošević iz Selina u Istri sudjelovao je, uz financijsku i logističku potporu Komisije za alpinizam HPS-a, na međunarodnom penjačkom skupu BMC u Cornwallu, u Engleskoj. Uz Davora su na skupu sudjelovala 34 penjača iz 22 države i 32 penjača s Otoka.

Svaki penjač dobio je svog domaćina, koji je osigurao opremu potrebnu za penjanje i prijevoz do odredišta. Penjalo se svaki dan po nekoliko smjerova i u nekoliko sektora. Sva su penjalista prilično blizu pa nije teško promijeniti nekoliko sektora u jednom danu. Penjalo se po granitnim liticama iznad mora, koje nude prekrasno i posebno penjanje. U smjerovima nema postavljene opreme za međuosiguranja (klinova, spitova), već se koriste frendovi i čokovi. Stijena je vrlo kvalitetna i lako se postavljaju međuosiguranja, a većina smjerova prati pukotine radi mogućnosti međuosiguranja. Smjerovi su dugi do 70 metara, od jedne do četiri dužine; oni koji se nalaze

Penjanje na engleskim klifovima

u višim dijelovima mogu se penjati svaki dan i bilo kada, dok na onim smjerovima kojima je ulaz blizu mora treba paziti na plimu jer ona jako brzo nailazi. Kad je plima, neki se smjerovi ne mogu penjati jer su preblizu moru.

Matošević je u šest dana penjao s tri partnera i ispenjao 18 smjerova u šest sektora, težine od E1 do E3. U početku je bilo teško razumjeti engleski način ocjenjivanja smjerova jer ih označavaju s E1, E2, E3 i E4 (npr. E2 5c). Prvi dio ocjene označava težinu smjera i mogućnost osiguranja, a drugi najteži dio smjera. Što je »E« veći to je smjer teži i s manje mogućnosti postavljanja dobrog međuosiguranja. Smjerovi što ih je Davor penjao uglavnom prelaze preko pukotina i provlače se ispod stropova. Bilo je to veliko i korisno iskustvo, a prema Davorovim riječima jedinstven je osjećaj kad se valovi razbijaju o stijene, a ti se penješi iznad njih.

Krešimir Milas

Speleološka poučna staza Đula – Medvedica – nova zanimljivost grada Ogulina

Ogulinsko speleološko društvo »Đula – Medvedica« omogućilo je posjetiteljima grada Ogulina upoznavanje najzanimljivijih dijelova špiljskog sustava Đula – Medvedica bez ulaznja u podzemlje.

Taj špiljski sustav ima tri ulaza, sva tri u samom središtu grada. Najpoznatiji je Đulin ponor, zapadno od Frankopanskoga kaštela u središtu Ogulina. Manje je poznat jamski ulaz Badanj iza ili istočno od Kaštela. Špiljski ulaz Medvedica nalazi se oko 300 metara jugoistočno od Kaštela. Ukupna tlocrtna duljina svih kanala iznosi zasad 16.396 m, po čemu je to donedavno bio najdulji špiljski sustav u Hrvatskoj. Gusta mreža špiljskih kanala nalazi se upravo ispod Ogulina, i to samo nekoliko desetaka metara ispod gradskih ulica, kuća i parkova. Ogulinski su speleolozi zamislili da posjetitelji obilaze postavljene ploče na kojima mogu pročitati razne obavijesti, vidjeti lijepe fotografije i nacrt špiljskog sustava te tako doživjeti podzemlje ispod sebe.

Postavljeno je deset ploča. Šest ih se nalazi po rubu glavnoga parka oko crkve sv. Ćirila i Metoda, jedan je uz Frankopanski kaštel, dva su u parku uz vidikovac pokraj Đulinog ponora, a jedan je na kući pokraj ulaza u špilju Medvedicu. Na svakoj ploči prikazan je tlocrt cijeloga špiljskog sustava, a posebnim je znakom označeno mjesto iznad kojeg se nalazi ploča, odnosno taj dio grada Ogulina. Mjesta za ploče izabrana su prema zanimljivostima u podzemlju. Uz opis određenog dijela podzemlja iznad kojeg se nalazi posjetitelj, na ploči ima podataka o povijesti speleoloških istraživanja toga špiljskog sustava (Josip Poljak istraživao ga je 1926., Mirko Malez 1954. – 1955., a Marijan Čepelak 1984. – 1986.), kao i o geologiji, hidrogeologiji, biospeleologiji i drugim zanimljivostima

Pano br. 10 udaljen svega desetak metara od ulaza u špilju Medvedicu

Detalj panoa br. 4

toga podzemlja. Tako se može saznati da se najgušći splet kanala zove Gandalfov čvor (ispod parka), zašto se dio kanala zove Hobiton, kako izgledaju Ključanica, Impresionistički kanal, Patuljkop, Nebeska dvorana (samo 12 m ispod panoa) ili Poljakov kanal, Mamutove oči, Posljednje pristanište, Jezero mršave žabe, Tihe vode i dr.

Svih deset ploča može se obići laganom šetnjom za oko sat vremena, naravno, uz čitanje svih tekstova i slikanja ulaza u podzemlje.

Staza je dovršena u nedjelju 16. lipnja 2013. pa sam imao čast prvi obići svih deset ploča u pratnji Vedrana Vučića, predsjednika Društva i inicijatora projekta. Sudionici u ostvarenju projekta bili su i članovi Speleološkog društva »Velebit« i Hrvatskoga biospeleološkog društva iz Zagreba, a partneri Grad Ogulin i Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Karlovačke županije »Natura viva«. Projekt su financirali Grad Ogulin, JU »Natura viva«, Ministarstvo turizma i Hrvatska turistička zajednica Karlovačke županije. Cilj je ove speleološke poučne staze predstavljati podzemnog svijeta ispod grada Ogulina i poticanje njegove zaštite.

Za ovu priliku tiskana je knjižica »Speleološki vodič – Špiljski sustav Đulin ponor – Medvedica« (ima 75 stranica), ilustrativna karta područja oko grada Ogulina (veličine A3) i deplijan »Speleološka poučna staza Đula – Medvedica«. Svi su tekstovi pisani na hrvatskom i engleskom jeziku.

Preporučujem svakome tko dođe u Ogulin, napose planinarima koji kreću prema drugim odredištima, da razgledaju i ovu novu ogulinsku zanimljivost.

Vlado Božić

Hrvatski instruktori na vodičkom tečaju PZS-a

U okviru suradnje Hrvatskoga planinarskog saveza s Planinskom zvezom Slovenije, na tečaju za planinarske vodiče PZS-a, koji je u prvoj polovici srpnja održan u Planinarskom učilišnom središtu Bavšica kod Bovca, u svojstvu promatrača sudjelovali su hrvatski vodiči instruktori i članovi Izvršnog odbora Komisije za vodiče HPS-a Alan Čaplar i Zoran Bistričić.

Sudjelovanje naših članova na tečaju za »vodnike A kategorije« bilo je prilika za uvid u način školovanja vodiča u Sloveniji i izravnu razmjenu iskustava o vodičkoj djelatnosti u Sloveniji i Hrvatskoj. Školovanje vodiča u PZS-u usklađeno je sa standardima UIAA od 2000. godine, a provodi se tečajevima za različite kategorije. Tečaj za A kategoriju obuhvaća 154 sata predavanja, demonstracija i praktičnih vježbi, tijekom kojih se kandidati osposobljavaju za sigurno i samostalno kretanje u planinama te za svrsishodno i sigurno vođenje tura koje organiziraju planinarska društva udružena u PZS. Tečaj u Bavšici trajao je od 3. do 14. srpnja, a vodio ga je pročelnik Vodičke komisije PZS-a Franc Gričar, uz asistenciju desetak instruktora. Tijekom tečaja Alan Čaplar susreo se s predsjednikom PZS-a Bojanom Rotovnikom i glavnim tajnikom PZS-a Matejom Plankom te dao izjavu za RTV Slovenije.

Iskustva s tečaja za vodiče PZS-a bit će detaljno prezentirana vodičima instruktorima HPS-a, a planirana je i javna prezentacija iskustava na zboru vodiča HPS-a koji će se održati u listopadu na Platku. Pozitivna iskustva iz školovanja planinarskih vodiča u Sloveniji bit će već od ove jeseni primijenjena u školovanju vodiča HPS-a, a razmjena iskustava nastaviti će se u okviru daljnje suradnje dviju srodnih komisija.

Alan Čaplar

Slovenski i hrvatski vodiči zajedno na vrhu Špičici

Vježba Stanice planinarskih vodiča Varaždin

U nedjelju 7. srpnja 2013. u Lužecu kraj Novog Marofa SPV Varaždin organizirao je vježbu iz orijentacije, čija je svrha bila obnoviti i poboljšati znanje planinarskih vodiča, kako bi lakše svladavali poteškoće koje ih mogu snaći kad skupinu vode nemarkiranim ili loše markiranim planinskim područjima.

Vježba se sastojala od teorijskog dijela, na kojem je obnovljano znanje iz osnova orijentacije (orijentiranje karte, određivanje azimuta, kontraazimuta, udaljenosti), a potom je održan i praktični dio nastave u šumi gdje je pomoću karte i kompasa trebalo pronaći pet točaka, što su svi vodiči uspješno svladali.

Vježbu su organizirali Nikola Šebrek, voditelj sekcije za školovanje, te Dubravko Pejnović, pročelnik SPV-a Varaždin. Na kraju je dogovoreno da će se krajem rujna održati i vježba iz prve pomoći.

SPV Varaždin osnovan je u ožujku, a čine ga 72 vodiča iz Međimurske, Varaždinske i Koprivničko-križevačke županije. Više podataka može se dobiti od pročelnika Dubravka Pejnovića na dubravko.pejnovic@gmail.com ili tel. 098/17-60-846. Ivan Borovečki

Tečajevi za vodiče tijekom jeseni

Nakon niza uspješno izvedenih tečajeva za vodiče u prvoj polovici 2013., u kojima je sudjelovalo više od 250 planinara iz svih krajeva Hrvatske, Komisija za vodiče HPS-a tijekom jeseni 2013. nastavlja s organiziranjem tečaja putem kojih se zainteresirani članovi HPS-a mogu osposobiti za planinarske vodiče A kategorije (vodiči društvenih izleta). Osposobljavanje članova provodi se prema Programu školovanja u Vodičkoj službi HPS-a, u kojem su detaljno opisani uvjeti za pristup tečajevima, sadržaj tečaja, ispiti i drugo.

Prijave za tečaje i ispite obavljaju se putem prijavnice koja je dostupna na webu HPS-a. Ispunjena prijavnica šalje se putem elektroničke pošte na adresu vodici@hps.hr.

Tečaji tijekom jeseni su sljedeći:

- 31.8.-1.9 i 7.-8. 9. Ravna gora, Filićev dom
- 21.-22. i 28.-29. 9. Skitača
- 12.-13. i 19.-20. 10. Petrov vrh, Daruvar
- 9.-10. i 16.-17. 11. Promina

Zainteresirane vodiče i pripravnike podsjećamo da će se 26. i 27. 10. na Platku održati Zbor vodiča. Predviđen je sadržajan i zanimljiv program te članove Vodičke službe HPS-a pozivamo na sudjelovanje. Podrobnije informacije mogu se pronaći na webu HPS-a, u rubrici »Vodička služba HPS-a«.

Održan II. pohod »Tragom prvog izleta HPD-a na Sljeme«

U okviru planinarske akcije »Zagrebački planinari Zagrepčanima«, čija je svrha približiti Medvednicu kao planinarsku, turističku i rekreativnu destinaciju ne samo Zagrepčanima već i posjetiteljima grada, 1. lipnja održan je II. pohod »Tragom prvog izleta HPD-a na Sljeme«. Pohod je održan u spomen na prvi organizirani planinarski izlet na Sljeme, koji su 3. lipnja 1875. poduzeli zagrebački uglednici, a ujedno i članovi Hrvatskoga planinarskog društva. Kroničari su tada zapisali: »Društvo se sakupi na Jelačićevom trgu u 6 sati, te krene na kolih u Gračane, kamo prisprije u 6 sati 30 časova. Penjuć se na goru dođu do vrela Snopljak u 7 s. 15. č. a do sljemenskog vrela u 10 sati. Na Sljeme prisprije društvo oko 10 s. 50 č. te se doskora spusti radi kiše preko sv. Jakoba (11 s. 45 č. – 12 s. 30 č.) do sv. Roka u Šestinah...« (iz Spomenice HPD-a, 1884.).

Uspom su organizirali Planinarski savez Zagreba te više zagrebačkih planinarskih društava: PK Hrvatskog liječničkog zbora, PD »Naftaplin«, PD »Ericsson Nikola Tesla«, PD HP i HT »Sljeme«, HPD »Zagreb-Matica«, HPD »Sv. Šimun« i HPD »Zanatlija«. Na startnom mjestu kod osnovne škole u Gračanima polaznici su dobili iskaznicu pohoda, te su, ovjerivši je na kontrolnim točkama (Gračani, Snopljak i kapela sv. Jakoba) dobili bedž i pisano priznanje za prijeđen pohod.

Ispred kapelice sv. Jakoba na Velikom Plazuru okupio se velik broj planinara, gdje se uza svirku tamburaša dijelio planinarski grah, a služila se i misa za planinare. Pohodu se pridružio zagrebački gradonačelnik Milan Bandić, propješačivši cijelu trasu puta. Sudjelovali su i studenti nekih zagrebačkih fakulteta, u okviru redovne nastave tjelesne i zdravstvene kulture.

Sljedeći pohod planira se održati u lipnju 2018.

dr. Berislav Banek

II. pohod »Tragom prvog izleta HPD-a na Sljeme«

DARKO KALAC

Prelazak preko Mirne

Održan Dan istarskih planinara

U nedjelju 16. lipnja održan je 11. Dan istarskih planinara. Domaćin je bio HPD »Planik« iz Umaga, koji ove godine obilježava 30-godišnjicu djelovanja. Pohod je održan na »Stazi 7 slapova« (trasa: Buzet – Selca – Kotli – Buzet).

Prekrasno sunčano vrijeme i zanimljiva obnovljena staza privukli su oko 500 planinara, što je znatno nadmašilo očekivanja organizatora. Došla su sva društva iz Istre, znatan broj društava iz Primorja, Rijeke i Gorskoga kotara te više društava iz Zagreba i susjedne Slovenije. Posebno je obradovalo sudjelovanje novoga istarskog župana Valtera Flege, s obitelji – poklonika rekreacije u prirodi. Cijelu trasu od 15 km prehodalo je oko 300 planinara, a skraćenu trasu od 11 km oko 200 planinara. Svi su uživali u obilju vode te raskošnim slapovima na Mirni i njenom pritoku Dragi.

Izletnike su vodili pripadnici Stanice planinarskih vodiča Istra, pretežito članovi HPD-a »Planik«. Težu grupu pratio je Mladen Nikšić, pročelnik Stanice HGSS-a Pula. Potrebne intervencije obavilo je dežurno osoblje vozila Javne vatrogasne postrojbe Buzet.

Nakon završetka pohoda slijedio je ručak u prikladno uređenom objektu JVP-a Buzet, a potom druženje uz glazbu i ples. Prigodne pozdrave uputili su istarski župan Valter Flego, gradonačelnik Buzeta Siniša Žulić i predstavnik Izvršnog odbora HPS-a Mišo Glagolić. Predsjednica HPD-a »Planik« Umag Žužana Dušanić iznijela je kratak osvrt na 30 godina Društva te primila prigodne poklone PD-a »Glas Istre« iz Pule i Obalnog PD-a »Koper«. Potom je predsjednik Istarskoga planinarskoga saveza Vladimir Rojnić predao

Sudionici Dana istarskih planinara s istarskim županom Valterom Flegom

zahvalnice IPS-a za doprinos razvoju planinarstva u Istri, i to Gradu Buzetu, JVP-u Buzet, Općini Lanišće i Turističkoj zajednici općine Kršan. Druženje se nastavlja do povratka kućama u večernjim satima.

Organizator manifestacije bio je Istarski planinarski savez, uz suorganizaciju HPD-a »Planik« Umag. Posebna zahvala ide planinarima i pročelnici Podružnice Buzet te vatrogascima iz Buzeta, koji su odradili najveći dio posla. Uzme li se u obzir neočekivano velik broj sudionika, manifestacija je prošla uredno, a uočeni nedostaci otklonit će se pri sljedećim pohodima. Manifestacija je popraćena prikladnim člancima (vijestima) u lokalnim medijima i na planinarskim web portalima.

Vladimir Rojnić

Održan 3. planinarski pohod »Pinklec na pleča« od Svete Nedelje do Okića

U nedjelju, 16. lipnja 2013. održan je u organizaciji Planinarskog društva »Pinklec« iz Svete Nedelje 3. planinarski pohod »Pinklec na pleča« od Svete Nedelje do Okića. Između 9 i 10 sati na Trgu Ante Starčevića okupilo se gotovo 200 planinara iz raznih dijelova Hrvatske: Varaždina, Ivanca, Čazme, Korenice, Huma na Sutli, Kamanja, Brod Moravica, Zaprješića, Samobora, Zagreba i Svete Nedelje.

Prije početka pohoda planinare je pozdravila članica PD-a »Pinklec« Petrunjela Krajačić, koja je tom prigodom glumila Dragojlu Jarnević, ilirkinju iz Karlovca koja je davne 1843. u stijeni Okića izvela prvi poznati penjački uspon u Hrvatskoj. Potom su goste vrlo lijepim nastupom pozdravile svetonedeljske mažoretkinje i članice Plesnoga kluba »Balans«.

Nakon pozdrava predsjednika PD-a »Pinklec« Željka Hajtoka, dugačka kolona planinara krenula je kroz špalir mažoretkinja od središta Svete Nedelje preko šumske padine Padež do Svetonedeljskog Brega, gdje su s vidikovca Borovina uživali u pogledima na Zagreb, Samobor, Zaprješić i dio Slovenije. Sa Svetonedeljskog Brega kolona se uputila nizbrdo do Kladja i dalje preko starog, napuštenog zaselka Korenića, uz vinograde i voćnjake i s lijepim vidicima, do vikend naselja u selu Slavagori gdje je ispod nadstrešnice u šumi priređen ručak – planinarski grah, uz neizostavnu planinarsku veselicu. Dobrom ugođaju osobito su pridonijeli svirači iz PD-a »Vrapče«.

U Svetoj Nedelji pri polasku na pohod

Nakon ručka predstavnicima svih planinarskih društava uručeni su pokloni i zahvalnice za sudjelovanje u pohodu, a potom su oni najizdržljiviji, koje prejako sunce nije obeshrabrilo, nastavili put do Okića.

Unatoč iznimno teškim uvjetima za hodanje, zbog vrućine i sparine, svi su sudionici zahvaljujući vrlo dobroj organizaciji bili oduševljeni trećim i dosad najuspješnijim pohodom »Pinklec na pleča«. Velik odaziv planinara iz raznih krajeva definitivno uvrštava ovaj pohod među važne događaje u kulturnoj i turističkoj ponudi Svete Nedelje. Željko Hajtok

Susret hrvatskih i slovenskih planinara na Slavniku

Na poticaj PD-a »Mežica« iz Slovenije, a uz posredovanje glavnog tajnika HPS-a Darka Berljaka, PD »Obzova« iz Krka uspostavio je suradnju sa slovenskim planinarima. Zajednička nam je želja steći nova poznanstva i susresti nove ljude, širiti ideju druženja u prirodi i upoznavati nove krajeve.

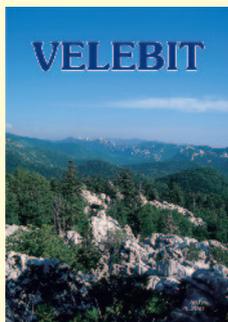
Prvi susret održan je 18. svibnja u mjestu Skadanščini podno Slavnika. Predsjednik PD-a »Mežica« Rudi Burjak pozdravio je sve prisutne, zahvalio na prihvaćenoj suradnji te izrazio želju za organiziranjem zajedničkih izleta i sudjelovanjem na raznim planinar-

skim manifestacijama. Predsjednik PD-a »Obzova« Dragan Nišler složio se da treba planirati suradnju. Razmijenjeni su simbolični pokloni, a fotoaparati su zabilježili prvu zajedničku fotografiju naših društava.

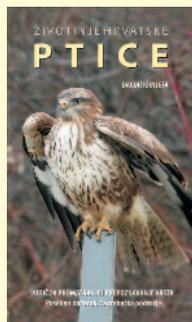
Predvođeni Barbarom iz PD-a »Koper«, naša hrvatsko-slovensko-francuska skupina krenula je prema vrhu Slavnika. Vrijeme je bilo oblačno i toplo, pogodno za hodanje. Nikome se nije žurilo, govorilo se hrvatski i slovenski, prevodili su se izrazi za cvijeće i drugo bilje uza stazu. Pretkraj uspona, kad smo izašli iz šume na travnatu padinu ispod vrha, gusti su oblaci počeli prijetiti kišom, zapuhalo je i zahladilo. Izostao je prekrasan vidik s vrha Slavnika. Fotografiranje na vrhu i prepoznavanje okolnih brda skratili smo zbog vjetera, a druženje nastavili u Tumovoj koči.

Nakon odmora, fotografiranja i upoznavanja sa slovenskim planinarima, spustili smo se u Prešnicu do autobusa i vrijeme do dogovorenog posjeta jami Vilenici skratili šetnjom po Lipicama i razgledavanjem prekrasnih konja. Jama Vilenica poznata je kao najstarija turistička jama, koju su posjećivali austrijski carevi još u 17. stoljeću. S otkrićem Postojnske jame Vilenica postupno pada u zaborav, ali svojom ljepotom i dalje privlači mnogobrojne posjetitelje. Duga je 1300 metara, a osvijetljena je i uređena u dužini od 450 m.

PREKO 60% POPUSTA !!!

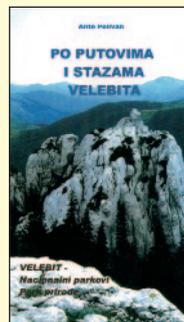
VELEBIT
Autor: **Ante Pelivan**
- fotomonografija
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez
CIJENA: 190,00 kn

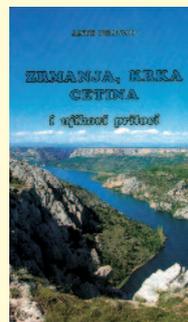
PTICE
Autor: **Davor Krnjeta**
- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografijau boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 260,00 kn

VODIČ PO PRISTUPAČNIM ŠPIJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ
Autor: **Vlado Božić**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 210,00 kn

PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

ZRMANJA, KRKA, CETINA i njihovi pritoci
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič s kartama
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn

Sadašnja AKCIJSKA cijena je 290,00 kn

Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno.

(poštarina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058

e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

Od ulaza se spuštamo 72 m u podzemlje, bogato špiljskim nakitom, jezercima, kamenicama i okamenjenim sigastim slapovima. U najljepšoj, Vilinskoj dvorani, nalaze se 20,5 m visok stalagmit i bezbroj siga, sigastih zavjesa različitih veličina i šarolikih boja. Sat vremena brzo je prošao, penjemo se uz petstotinjak stuba natrag na svjetlo dana. Još malo druženja ispred jame i sređivanja dojmova te se rastajemo s novostečenim prijateljima.

Pozdravili smo se sa željom da naša društva učvrste međusobne veze i suradnju, kako bi hrvatski planinari upoznali ljepote Slovenije, a slovenski planinari njima malo poznate krajeve Hrvatske, posebno našega lijepog otoka Krka.

Diana Matešić

Aktivnosti planinara na Mljetu

Nastavljajući svoju planinarsku djelatnost, članovi PD-a »Mljet« iz Goveđara i ove godine nastavljaju raditi na zaštiti okoliša, odgojno-obrazovnim i likovnim aktivnostima, a posebno na jačanju planinarske infrastrukture.

Uz blagdan Uskrsa, održane su od 29. ožujka do 7. travnja akcije čišćenja obala NP-a »Mljet«, zaštićenoga krajolika Pinije i pijesaka Sapljunare. Uz pomoć planinara iz PU-a »Dinaridi«, PD-a »Ericsson Nikola Tesla«, HPD-a »Naftaplin« i HPD-a »Vihor« domaći planinari uhvatili su se u koštac s velikim količinama plutajućeg otpada što ga donose morske struje s Otranta. Članovi udruge »Planet Zemlja« priključili su se tim naporima maratonskom utrkom od 100 km i ekološkom radionicom za učenike osnovne škole »Mljet« u Babinom Polju. Dvadeset aktivista napunilo je u tjedan dana više od 3000 vreća otpada te prikupilo velik broj plutajućih stabala, raznih plastičnih predmeta, kašeta, stiropora itd.

Posebne večernje i dnevne planinarske tribine o Dolomitima, Andama, Andaluziji, svetim planinama Kine i Mongolije te o transsibirskoj željeznici izazvale su veliku pozornost stanovnika Mljeta. Unatoč lošem vremenu održane su sve planirane akcije, a o njima su izvještavali Dnevnik HRT-a, lokalne novine i internetski portali.

Proljetos je deveti put održan Pohod na Mljet, koji je okupio 180 planinara. Pohodnici su uza standardne pješačke ture nazočili tribinama o ljekovitom bilju i otvorenju dviju likovnih izložbi akademskog slikara Nenada Opačića pod nazivom »Jedra i masline Mljeta«. Pokrovitelji tih izložbi bili su NP »Mljet« i Akademija likovnih umjetnosti. U kompleksu benediktinskog samostana na otočiću Svetoj Mariji otvorena je izložba fotografija, dokumenata, predmeta o planinarstvu na Mljetu te o našim ekološkim akcijama pod nazivom »Planinarstvo i zaštita Mljeta«. Izložba je bila posvećena akademiku Branimiru Gušiću, koji je predstavljen fotografijom iz Prokletija.

Mljetski planinari bili su na »Danima dalmatinskih planinara« u Solinu i na »Danu hrvatskih planinara« na

Žumberku, gdje su se susreli s dragim prijateljima koje su upoznali na prijašnjim susretima.

Na Mljetu su krajem proljeća članovi PD-a »Ericsson Nikola Tesla« obišli Mljetsku planinarsku obilaznicu. Za vikend 8. i 9. lipnja na terenima Konavoskih brda održana je vježba SPV-a Makarska u kojoj su sudjelovali i mljetski vodiči. Osim o stručnim temama, razgovarali su i o mogućnosti osnivanja SPV-a Dubrovnik. U nedjelju je izveden uspon na Sv. Iliju (1234 m) na Sniježnici. Voditelj vježbe bio je pročelnik SPV-a Makarska Željko Bockovac, a domaćini Alemka Ateljević iz HPD-a »Sniježnica« i Marin Perković iz PS-a DNŽ.

Od 13. do 16. lipnja na Mljetu su bila 84 člana PD-a »Pobeda« iz Beograda i odmah najavili svoje sudjelovanje na sljedećem pohodu. Tijekom proljeća na Mljetu je boravilo više od 150 planinara iz Slovenije.

Marin Perković

Svečano na vrhu Ivanščice

U nedjelju 30. lipnja na vrhu Ivanščice u organizaciji HPD-a »Ivančica« iz Ivanca održana je sveta misa u povodu Ivanja. Na misi se okupilo oko 200 planinara i vjernika. Nakon mise prisutne su zabavljali »Dečki z bregov«, a polaznicima koji su završili opću planinarsku školu HPD-a »Ivančica« dodijeljene su diplome. Uručio ih je predsjednik »Ivančice« Borislav Kušen. Škola je započela u ožujku i završila izletom na Ivanščicu. U školi se učilo o čvorovima, ponašanju, čuvanju planinske prirode, HGSS-u, opremi i svemu bitnom za siguran boravak i kretanje u planini. Nastavu je organizirao Dubravko Pejnović, vodič instruktor, a uz njega su predavali dr. Emina Vrček, pročelnik HGSS-a stanice Varaždin Ivica Sever, speleolog Tomica Matišić, profesorica Dragana Dogančić s Geotehničkog fakulteta iz Varaždina i drugi. Školu su završila 22 polaznika. Planinarilo se po Ravnoj gori, Kalniku, Ivanščici te u Sloveniji (Kamniško-savinjske Alpe).

Ivan Borovečki

Ivanje na Ivanščici

Skupština HPD-a »Tikvica« Županja

U sunčano subotnje prijepodne 4. svibnja održana je Izborna skupština HPD-a »Tikvica« iz Županje kojom je Društvo započelo svoj peti mandat. Kako vrijeme brzo leti! Osnivačka skupština društva održana je 14. ožujka 1997. Ovogodišnja je skupština održana kod vikendice Marka Mikića blizu Cerne, uza šumu Banov dol, a između Biđa, Bosuta, Berave i Bitulje ili, jednostavnije rečeno, na Krajc (križnom) kanalu. Na skupštini je bilo 26 članova, od 38 koliko ih je bilo u 2012. Za predsjednika društva izabran je Ratko Zovkić, za tajnika Marko Mikić, a blagajnica je ostala Biserka Zorić. Članovi Izvršnog odbora uz njih su još Anica Mikić, Emilija Marković, Vlado Matanović i Josip Nikolić. Predsjednik Nadzornog odbora je Josip Dominković, a Suda časti Berislav Tkalac. Pročelnik vodičke sekcije je Ratko Zovkić, markacističke sekcije Marko Mikić, visokogorske sekcije Vlado Matanović, a fotosekcije Josip Nikolić.

Skupština je održana u vrlo ugodnoj i opuštenoj atmosferi, uz odlično pripremljen roštilj, zvuke gitara i – komaraca. Nakon skupštine otišli smo u ravničarsku šetnju do već spomenutih vodotoka i uživali u prirodi koja nas okružuje. Već u nedjelju, 5. svibnja, imali samo radnu akciju na Dilju; uređivali smo svoju dionicu SPP-a. Plan rada novog saziva sadrži niz lijepih izleta, akcija markiranja, pohoda u visoko gorje, fotografskih izložbi i, dakako, planinarsku izobrazbu. Iako smo po broju članova malo društvo, veseli nas sve veći broj mladih članova, koji su zalag naše budućnosti. Budući da u svojem gradu još uvijek nemamo stalni prostor za sastanke, zahvalni smo Vladi Matanoviću koji nas je privremeno »udomio« u svojoj firmi »Slavonija-gradnja d.o.o.« pored veterinarske stanice. To je vrlo lijepo uređen prostor u glavnoj ulici Veliki kraj. Sastanci se održavaju svakog drugog četvrtka u mjesecu pa ponovno možemo prezentirati svoje izlete kroz slike i priče.

Berislav Tkalac

Skupština i druženje članova HPD-a »Tikvica«

Karlovački planinari Dinko Friščić, Ivica Škot i Jadranko Jagodić na Elbrusu

Karlovačani na krovu Europe

Planinarsko društvo »Dubovac« poduzelo je povodom 90. obljetnice osnutka HPD-ove podružnice u Karlovcu i 130. obljetnice organiziranog planinarstva u gradu uspon na najviši vrh Europe – Elbrus. Elbrus se nalazi u jugozapadnom dijelu Ruske Federacije, nedaleko od gruzijske granice, u zapadnom dijelu Kavkaza. Nebo dodiruje dvama najvišim europskim vrhovima – istočnim (5621 m) i zapadnim Elbrusom (5642 m).

Tri člana, Ivica Škot, Jadranko Jagodić i Dinko Friščić, krenula su na put 21. lipnja. Nakon tri leta avionom od Zagreba preko Berlina i Moskve stigli su do Mineralnih Voda, gdje su prenoćili te drugo jutro nastavili prema Terskolu (2100 m), malom mjestu u podnožju Elbrusa. Nakon prilagođavanja novim uvjetima i nekoliko aklimatizacijskih uspona izabrali su za uspon na vrh srijedu 26. lipnja. U dva sata ujutro po lijepom i stabilnom vremenu krenuli su prema vrhu, kamo su prispjeli oko podneva, nakon desetak sati hoda i gotovo dvije tisuće metara uspona.

Silazak prema baznom logoru do stanice Garabaši trajao je između pet i šest sati. Iako Elbrus ne spada u tehnički zahtjevne vrhove, nagle promjene vremena, niske temperature, visina i ledenjačke pukotine nikako se ne smiju podcijeniti. Pri usponu na Elbrus svake godine nastrada tridesetak penjača.

Povratak u dolinu karlovački planinari iskoristili su za odmor, razgledavanje i upoznavanje prirodnih ljepota Kavkaza i lagano planinarenje te se popeli i na dva vrha u okolici Terskola, jedan od 3000, a drugi od 3500 m. U utorak 2. srpnja, nakon dvanaest dana, krenuli su u Karlovac. Nekoliko sati čekanja između letova iskoristili su za posjet i razgledavanje ruske prijestolnice Moskve.

Vitomir Murganić

Priznanje Planinarskom savezu grada Karlovca

Planinarskom savezu grada Karlovca dodijeljeno je na svečanoj sjednici Gradskog vijeća, organiziranoj povodom 434 godine osnutka grada Karlovca, visoko gradsko priznanje – Plaketa grada Karlovca. Ovo javno priznanje dodjeljuje se građanima grada Karlovca, pravnim osobama, udrugama, klubovima, organizacijama i zajednicama za djelovanje kojim su pridonijeli razvoju, boljitku i promociji grada Karlovca ili pojedinih djelatnosti u gradu. Priznanje je stiglo u godini kada karlovačko planinarstvo obilježava tri važne obljetnice. Prva je 170. obljetnica penjačkog uspona koji je izvela Karlovačanka i ilirkinja Dragojla Jarnjević u stijeni Okića, druga je 100. obljetnica smrti hrvatskog istraživača i planinara Mirka Seljana, koji je netom prije svoje smrti 1913. otkrio znameniti arheološki lokalitet Gran Pajaten u Peruu, a treća je 90. godišnjica osnivanja podružnice HPD-a u Karlovcu (5. travnja 1923.).

U prepunoj dvorani »Zorin doma«, karlovačkog hrama kulture, gradonačelnik Damir Jelić i predsjednik gradskog vijeća Karlovca Mihovil Stanišić uručili su visoko priznanje predsjedniku Planinarskog saveza grada Karlovca Mladenu Kuki.

Mladen Kuka

Karlovački gradonačelnik Damir Jelić uručuje priznanje predsjedniku Planinarskog saveza grada Karlovca

Predstavljena knjiga »Povijest planinarstva u Karlovcu«

U prepunoj Ilirskoj dvorani Gradske knjižnice »Ivan Goran Kovačić« u Karlovcu svečano je 27. lipnja predstavljena monografija »Povijest planinarstva u Karlovcu« autora Mladena Kuke i Rudolfa Starića. O njoj su govorili ravnateljica Knjižnice Frida Bišćan, karlovački gradonačelnik Damir Jelić te autori Mladen Kuka i Rudolf Starić. Zanimanje javnosti za taj događaj bilo je toliko da je oboren rekord posjećenosti Ilirske dvorane.

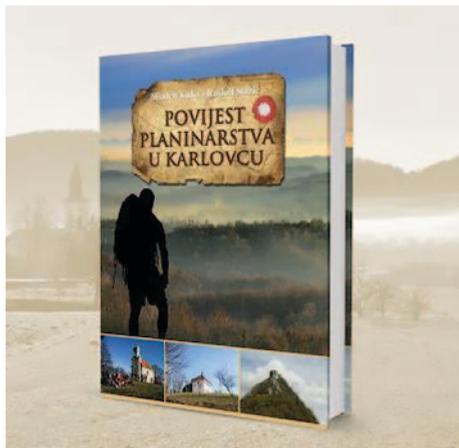

Predstavljanje knjige u karlovačkoj Gradskoj knjižnici »Ivan Goran Kovačić«

Mladen Kuka govorio je o obljetnicama karlovačkog planinarstva u ovoj godini te o razlozima izdavanja knjige. Rad na knjizi trajao je gotovo dvije i pol godine. Rudolf Starić ušao je u planinarstvo 1950. i postao pravom legendom karlovačkog planinarstva. On je istaknuo: »Svi koji su sudjelovali u priči o karlovačkom planinarstvu imaju svoje mjesto u ovoj monografiji. Iz PD-a 'Dubovac' razvila se 1970. speleologija u Karlovcu, 1977. alpinizam, a zatim i karlovačka stanica HGSS-a. Iz tog društva razvio se poslije još niz planinarskih društava. U knjizi su spomenute 354 osobe koje su ostavile trag u karlovačkom planinarstvu. Moram istaknuti Mirka i Stjepana Seljana, koji su već 1911. bili na planinama iznad pet tisuća metara.«

Gradonačelnik Jelić istaknuo je da su autori knjigu pripremali iz srca i bez honorara. Ocijenio je da je knjiga kapital jer je u njoj iznijeta istinita povijest svih ljudi koji su utkali sebe u karlovačko planinarstvo. Monografija ima 260 stranica i 300 slika. Izdavač je Gradska knjižnica »Ivan Goran Kovačić«.

B. Obradović

- 7. 9. 4. Hahlić za uru i 10. maša na Obruču**
Grobničke Alpe, Dražice - pl. dom Hahlić
PD Obruč, Jelenje
Vedran Stipić, 091/72-61-938
Dejan Ljubas, 098/505-560
Mario Maršanić, 099/59-82-207
- 8. 9. Kastav – izvor Rječine**
Kastav (Crekvina) – Lužina – Zelena dolina –
Kopica – Kukuljani – izvor Rječine
PD HP i HT Učka, Rijeka
Ilija Blatančić, 098/305-831
Matija Perić, 098/305-832
- 8. 9. 2. planinarsko hodočašće na Svetu Goru kraj Gerova**
Pl. kuća Zamost
PD Tuhobić, Rijeka
Damir Konestra, 098/338-005, 1komus@gmail.com
- 8. 9. Pohod po Planinarskom putu Velebit**
Velebit
HPD Zagreb-Matica, Zagreb
HPD Zagreb-Matica, 01/48-10-833
- 8. 9. Planinarski kotlić**
Ravna gora
PD Ravna gora, Varaždin
Dragutin Novoselec, 091/57-52-792
Ranko Novaković, 091/51-52-933
- 8. 9. Subotina**
Buzet
HPD Planik, Umag
planikumag@gmail.com
Zlata Markežić, 091/20-80-510
- 9. 9. Spomen-izlet na Dilj goru - Tragom zapisa Julija Kempfa**
Dilj gora
HPD Sokolovac, Požega
- 14. 9. Preko Zelova na Svilaju**
Svilaja, pl. dom Orlove stine - vrh Svilaje
PD Svilaja, Sinj
Boris Buljan, 095/90-28-281
Zoran Vejić, 091/56-46-024
- 14. - 15. 9. Obilazak Karlovačke obilaznice**
Japetić - Mrzlo Polje - Ječmište - Vodice - Pliješ -
Sveta Gera - Sošice
PD Dubovac, Karlovac
Vitomir Murganić, 091/133-33-31,
vmurganic@gmail.com
- 15. 9. Dan seniora HPD-a Platak**
Crni Lug - Risnjak
HPD Platak, Rijeka
Josip Jurasić, 098/849-508
Pero Sekulić, 099/67-85-705
- 15. 9. 30. memorijalni pohod na Učku**
Učka
PD Kamenjak, Rijeka
pdkamenjak@gmail.com
Verdan Grubelić, 091/89-65-552
- 22. 9. 3. pohod »S Končarom u prirodu«**
Samoborsko gorje, pl. dom Ivica Sudnik, Veliki dol
PD Končar, Zagreb
Darko Karlović, 098/652-449
Zlatko Horvat, 091/31-51-411,
zlatko.horvat@aztn.hr
- 22. 9. 2. planinarski gljivarski kotlić**
Pl. kuća Zamost
PD Tuhobić, Rijeka
Damir Konestra, 098/338-005, 1komus@gmail.com
- 22. 9. Jesenski pohod na Oštra**
Oštra
PD Željezničar, Gospić
Andrija Benković, 053/574-305, 095/84-27-203
- 22. 9. Jesen u Moslavini**
Pl. dom Moslavačka Slatina
HPD Jelengrad, Kutina
Ladislav Jurinjak, 044/679-059, 098/456-226
- 22. 9. Treking Hrvatsko zagorje**
Hrvatsko zagorje
PK Ivanec, Ivanec
Tomislav Friščić, 098/92-88-413
Stjepan Kuštelega, 091/76-34-655
- 26. 9 - 1. 12. Opća planinarska škola u Omišu**
Omiš
PD Imber, Omiš
- 28. 9. 3. festival speleološkog filma**
Stari grad Dubovac
PD Dubovac, Karlovac
Damir Basara, 098/890-685,
damir.basara@ka.t-com.hr
- 29. 9. Planinarski pohod „Branje grozdja“**
Kostelsko gorje, Planinarska kuća Kunagora
HPD Kunagora, Pregrada
info@hpd-kunagora.net
Davor Rogina, 099/78-63-662
- 29. 9. 20. gljivarski vikend**
Lukovo, Iovački dom Vepar
PD Strilež, Crikvenica
info@pd-strilez.hr
Tanja Malovoz, 091/25-09-878,
pd.strilez@gmail.com

- 29. 9. Obilježavanje 65. obljetnice HPD-a Zagreb-Matica**
Medvednica, pl. dom Ivan Pačkovski
HPD Zagreb-Matica, Zagreb
HPD Zagreb-Matica, 01/48-10-833
- 5. - 8. 10. Obilazak Mljetske planinarske obilaznice**
Mljet, Pomena - Sobra
PD Planika, Babino Polje
Niko Stjepović, 098/618-905, 095/80-90-334
- 5. 10. Jesen u Šumi Striborovoj**
Poučna plan. staza »Šuma Striborova« na Biviu
PD Kamenjak, Rijeka
pdkamenjak@gmail.com
Verdan Grubelić, 091/89-65-552
- 5. 10. 21. kestenijada, susret planinara u Podravini**
Pl. kuća »Rudi Jurić«
HPD Bilo, Koprivnica
Ivica Kušek, 091/25-10-571
Antonija Genc, 098/16-39-121,
antonija.genc@kc.t-com.hr
- 6. 10. Pohod na Oštrc, Dan HPD-a Željezničar**
Samoborsko gorje, pl. dom na Oštrcu
HPD Željezničar, Zagreb
Zvonko Filipović, 098/250-991,
zfilipovic@mips.com.hr
- 12. 10. Dan PD-a Promina - 75. obljetnica planinarstva u Drnišu**
Promina, pl. dom
PD Promina, Drniš
Tomislav Jerković, 098/17-76-924,
pd.promina@gmail.com
Anita Sirovića, 098/336-982
- 12. - 13. 10. Put kleti potkalničkog kraja**
Kalnik, pl. dom
PD Kalnik, Križevci
pdkalnik@pdkalnik.hr
Hrvoje Miško, 098/98-68-084
Robert Pašičko, 098/678-234
- 12. 10. Kestenijada na Strahinjščici**
Strahinjščica, pl. kuća
PD Strahinjščica, Krapina
Biserka Bajcer, 091/576-50-56
Josip Zubić, 098/460-444
- 12. 10. Svjetski dan pješačenja**
Osijek
HPD Zanatlja, Osijek
Marijan Špiranec, 091/54-09-548
- 12. 10. Izlet povodom svjetskog dana pješačenja**
Osijek, Zimska luka - ušće Karašice
HPD Bršljan Jankovac, Osijek
Miroslav Mitrović, 098/305-832, 095/83-12-911
Angelina Miladić, angelina.miladic@gmail.com
- 13. 10. Pohod po Seniorskom planinarskom putu**
Samoborsko gorje, Plešivica
HPD Zagreb-Matica, Zagreb
HPD Zagreb-Matica, 01/48-10-833
- 13. 10. Obilazak puta TPI (Tragom prvog izleta našičkih planinara)**
Krndija
PD Krndija, Našice
pldr.krndija@gmail.com
Stjepan Mravlinčić, 091/93-61-702
Branko Budimir, 099/81-00-050
- 13. 10. Dan PD-a Mrsinj Korenica**
Grad Mrsinj - Poljice - Krbavica - Bunić
PD Mrsinj, Korenica
pdmrsinj@gmail.com
Marijana Nahod, 091/56-74-329, 099/51-41-105
Petar Čalić, 099/51-38-041
- 13. 10. Kestenijada na Lojzekovu izvoru**
Medvednica: Pl. kuća Lojzekov izvor
PD Stubičan, Donja Stubica
Ines Krušelj-Vidas, 098/17-47-638
Daniel Kuren, 091/23-80-501
- 13. 10. Dan HPD-a Blagus Blaguša**
Medvednica, Grohot
HPD Blagus Blaguša, Kašina
- 19. 10. Obilazak Dubovačkog planinarskog puta**
Stari grad Ozalj - Vodenica - Grdun - pl. dom
Kalvarija - stari grad Dubovac
PD Dubovac, Karlovac
Damir Basara, 098/890-685,
damir.basara@ka.t-com.hr
- 19. - 20. 10. Dan planinara Dubrovačko-neretvanske županije**
Mljet: Sobra - Blato
PD Mljet, Goveđari
Marin Perković, 098/542-100, 095/51-91-450
- 20. 10. Jesenski pohod Vinica – Martinščak**
Vinica – pl. dom Mladen Polović
HPD Vinica, Duga Resa
Borislav Kranjčević, 098/871-051
- 20. 10. Obilazak Šetnice uz Rječinu**
Trsat – Lujzijana – mlinovi – Pašac – Grohovo –
Koparovo – Lukeži – Martinovo selo – Trnovica
– Kukuljani – izvor Rječine
PD HP i HT Učka, Rijeka
Ilija Blatančić, 098/305-831
Matija Perić, 098/305-832
- 27. - 28. 10. Zbor vodiča HPS-a**
Platak
Komisija za vodiče HPS-a
vodici@hps.hr

FERRINO

www.ferrino.it

IZUZETNO LAGAN ZA SVE VAŠE IZLETE

2,20kg

CHAOS 2

www.igusport.hr